

# Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ  
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година осамнаеста

Број 2

Нови Сад

О Педесетници 2022.

Бесплатан примерак



*Благословен си, Христе Боже наш, Који у рибарима показа мудраце,  
кад им посла Духа Светога и њима улови васељену.  
Човекољупче, слава Теби!*

Са благословом Његовог Преосвештенства  
Епископа новосадског и бачког господина др Иринеја



**ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ**

Лист православне Епархије бачке

Година осамнаеста, број 2  
Нови Сад, 0 Педесетници 2022.

Уредник

*Презвитер др Милан Бандобрански*

Чланови уредништва

*Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић*

*Протојереј Владан Симић*

*Протојереј Жељко Латинковић*

*Протонамесник Милорад Мирковић*

*Протонамесник Игор Игњатов*

*Презвитер Лео Малешевић*

*Др Данило Михајловић*

Лектор и коректор

*Јелица Недић*

Техничка обрада

*Татјана Срдић*

Фотографије

Предње корице: *Света Тројица* (Иконописна  
радионица манастира Васкрсења Христова  
у Каћу)

Стр. 4 и 7: Информативна служба Српске  
Православне Цркве

Стр. 8: Фотоархива Издавачког предузећа  
Платонеум д.о.о.

Стр. 18 и 20: Мартин Цандир

Штампа

Принт студио ИН, Нови Сад, 2022.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво

21000 Нови Сад

Змај Јовина 4

vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com

www.eparhijabacka.info

**САДРЖАЈ**

<b>ПОСЛАНИЦА</b> . . . . .	3
Посланица поводом стогодишњице васпостављања Српске Патријаршије . . . . .	3
<b>САОПШТЕЊЕ</b> . . . . .	6
Саопштење за јавност Светог Архијерејског Сабора . . . . .	6
<b>ОСМИ ДАН</b> . . . . .	8
Бакон Лазар Бачић: Тајна Педесетнице у животу Цркве . . . . .	8
<b>ПОВОДИ</b> . . . . .	10
Академија сећања поводом осамдесетогодишњице Погрома у Бачкој . . . . .	10
<b>РАЗГОВОР</b> . . . . .	14
Професор др Стаменко Шушак: Хришћанско поимање човековог живота, здравља и болести . . . . .	14
<b>ОЧЕ, ДА ТЕ ПИТАМ</b> . . . . .	18
Презвитер Вељко Васиљев: О црквеним звонима . . . . .	18
<b>БИБЛИЈСКИ ПОЈМОВНИК</b> . . . . .	20
Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић: Свето Јеванђеље по Матеју . . . . .	20
<b>ИЗ СВЕТООТАЧКЕ РИЗНИЦЕ</b> . . . . .	22
Свети Василије Велики: О Светоме Духу . . . . .	22
<b>СТАРЕЧНИК</b> . . . . .	23
О ави Макарију Египатском . . . . .	23
<b>ИЗ ЛЕТОПИСА</b> . . . . .	25
Презвитер Перо Анђелић: Сто седамдесет година од изградње храма Светог апостола и јеванђелиста Марка у Кули . . . . .	25
<b>ПОРТРЕТИ ГОВОРЕ</b> . . . . .	26
Милан Степановић: Браћа Михајловић – велики добротвори Црквене општине сомборске . . . . .	26
<b>ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ</b> . . . . .	29
Стеван Јурић: Драгоцена сведочанства о светом Владици Николају . . . . .	29
<b>ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ</b> . . . . .	32
Теодора Томановић: Свети Сава кроз векове гледа . . . . .	32
<b>АКТУЕЛНОСТИ</b> . . . . .	34
<b>КАЛЕНДАР АКТИВНОСТИ ЕПИСКОПА БАЧКОГ</b> . . . . .	39
<b>СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ</b> . . . . .	42
<b>НОВА ИЗДАЊА</b> . . . . .	43

CIP – Каталогизација у публикацији  
Библиотеке Матице српске, Нови Сад  
271.2 (5)

**ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:**

Лист православне Епархије бачке

/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан  
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82  
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија  
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм

Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.

ISSN 0353-1783

COBISS.SR-ID 16504322



## ПОСЛАНИЦА ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ ВАСПОСТАВЉАЊА СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

ПОРФИРИЈЕ,

по милости Божјој православни Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски, са свим архијерејима сабраним на редовно годишње заседање Светог Архијерејског Сабора, упућује ову пастирску посланицу свештенству, монаштву и свим синовима и кћерима наше свете Цркве поводом прослављања стогодишњице васпостављања канонског јединства Српске Патријаршије:

Са радошћу вас, драга децо духовна, поздрављамо из једног од три историјска седишта српских патријараха, из Богом благословених Сремских Карловаца, где литургијски свечано прослављамо велики јубилеј који због епидемије нисмо могли да обележимо 2020. године, стогодишњицу обнове древне Пећке Патријаршије, односно уједињења свих српских црквених области, дотад у различитим статусима и јурисдикцијама, у једну и јединствену Српску Патријаршију.

Велика је наша радост у Духу Светоме зато што, молитвено помињући наше оце који су баш у Карловцима прогласили велико дело васпостављања јединства Српске Православне Цркве, имамо на уму да смо духовни потомци оних који су у овај део наше данашње Србије донели име Христово и организовани црквени живот још у апостолско доба. Апостол Павле у Посланици Римљанима поздравља Андроника, првог епископа античког Сирмијума, данас оближње Сремске Митровице, седишта древне епископије. У Сирмијуму, једној од четири престонице Римског Царства, у Диоклецијановим гоњењима су мученички венац задобили светитељи Божји епископ Иринеј, ђакон Димитрије, петорица каменорезаца са Фрушке Горе и многи други чија се имена налазе у именованима светих, а још више је оних чија имена нису записана, али су Богу позната. Као њихови наследници и баштиници, 1500. лета Господњег сремску епископију, сада на немањихком корену, поново успостављају изобиљем таланата од Бога благословени свети из рода Бранковића.

Из дивних фрушкогорских манастира, које су подигли или обновили, из врдничког кивота светога кнеза Лазара, јазачког кивота светога цара Уроша Немањића и из крушедолских кивота светих Бранковића, никла је Карловачка митрополија, а потом и Патријаршија, која је изградила чврсто црквено устројство, али и била кључни покретач духовног и свеукупног друштвеног и културног развоја нашег народа све до победе у Великом рату.

Српска Православна Црква је, од незаконитог и насилног укидања Пећке Патријаршије 1766. године, живела подељена у митрополије и епископије у границама различитих држава, али се и у тим условима свака црквена организациона јединица старала да очува духовни и национални идентитет своје пастве, да обезбеди опстанак српскога народа. То је чинила по цену највећих жртава, непрестано разгоревајући пламен наде да ће се сви православни Срби поново сабрати под омофором и пред троном српског просветитеља, светитеља Саве.

И коначно, после победе у Великом рату, по ослобођењу и стварању државе јужних Словена, 12. септембра 1920. године у Сремским Карловцима, у присуству регента Александра Карађорђевића и државних званичника, одржан је Сабор архијереја на којем је, после стотину и педесет четири године, уз литургијско јединство, које никада није ни било нарушено, васпостављено и канонско и административно јединство и свечано проглашена обновљена Пећка Патријаршија, односно Српска Православна Црква, на подручју њене



## Посланица



Патријарх српски са архијерејима на балкону Патријаршијског двора у Сремским Карловцима

историјске и канонске јурисдикције. Тако су коначно испуњене тежње многих покољења наших предака.

Данас је наша света дужност да са молитвеним трепетом поменемо све архијереје који су били непосредни прегаоци у васпостављању и проглашењу јединства Српске Православне Цркве. На првом месту је то архиепископ београдски и митрополит Србије Димитрије Павловић, потом први патријарх обновљене јединствене Српске Цркве; митрополит црногорски Митрофан Бан, који је председавао и руководио седницама; митрополит дабробосански Петар Зимоњић, потоњи у Господу прослављени свештеномученик Петар Сарајевски, митрополит сарајевски Евгеније Летица, митрополит бањалучки и бихаћки Василије Поповић, епископ пакрачки Мирон Николић, епископ темишварски Георгије Летић, епископ горњокарловачки Иларион Зеремски, епископ задарски Димитрије Бранковић, епископ бачки Иринеј Ћирић,

епископ рашко-захумски Кирило Митровић, епископ будимски Георгије Зубковић, епископ зворничко-тузлански Иларион Радонић и епископ вршачки Гаврило Змејановић.

Упућујући Господу благодарне молитве за ове наше оце и молећи њих да пред Престолом небеским помињу наше покољење, данас са поносом у саборно народно памћење уписујемо тај 12. септембар 1920. године, када је у Сремским Карловцима, уз хиљаде верника окупљених из свих ослобођених и уједињених српских земаља, уз звуке звона са свих карловачких храмова и топовске салве победничке српске војске, обнародован указ о обнови Пећке Патријаршије и саборном јединству српских црквених области: Архиепископије београдске и Митрополије Србије; Архиепископије карловачке и Митрополије српске, са епископијама далматинско-истријском и бококоторском; Архиепископије цетињске и Митрополије Црне Горе, Брда и Приморја; затим Митрополија скопске, раш-



## Посланица

ко-призренске, велешко-дебарске, пелаго-нијске, преспанско-охридске, струмичке, једног дѣла Митрополије воденске, Епископије пољанске; Митрополија Босне и Херцеговине: дабробосанске, херцеговачке, зворничко-тузланске и бањалучко-бихаћке, уједињених у једну аутокефалну уједињену Српску Православну Цркву.

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве је убрзо, 28. септембра 1920. године, најугледнијег архијереја тог доба, митрополита београдског Димитрија, изабрао за првог патријарха обновљене Патријаршије, што је 20. новембра исте године потврдио и Изборни сабор. Убрзо, 19. фебруара 1922. године, Патријаршија у Константинопољу је одговарајућим црквеним актом, свеправославно прихваћеним Томосом, потврдила уједињење историјских српских црквених области као „канонско и оправдано”, а Српска Православна Црква је призната, „за стално и заувек”, као сестринска Црква свих аутокефалних Православних Цркава.

Овај велики празник јесте празник јединства и слоге, дан када је од свих потврђена општа, свагдашња свест о јединству и континуитету наше свете Православне Цркве у историји, посебно од великог догађаја стицања аутокефалије, пре више од осам векова, од Жиче, Пећи и Карловаца до Београда. И ми данас, после стотину година, радосно објављујемо и прослављамо овај историјски

догађај, било да живимо у матици, било у некој од српских или околних земаља, било у расејању, разбацани буром историјских ветрова широм шест континената.

У свим невољама, недаћама и страдањима Српска Православна Црква је делила и радости и туге васцелог српског народа, а Патријаршија српска је била и остала символ народног јединства и онда када је државно устројство и јединство бивало разбијено.

Због свега тога ми ових дана, када се сећамо подвига наших предака који су жудили за јединством, за јединство се борили и јединство Цркве остварили, озарени светлошћу Васкрсења Христовог, шаљемо архијерејски благослов свој пуноћи наше Српске Православне Цркве, историјске Патријаршије пећке и београдско-карловачке, и позивамо наш верни народ у земљи и расејању да, упркос свим искушењима, остане и истраје у заједништву, у крилу своје Мајке Цркве.

Дано у Патријаршији Српској у Сремским Карловцима 15. маја лета Господњег 2022.

Ваши молитвеници пред Васкрслим Господом:

Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски Порфирије са свим архијерејима Српске Православне Цркве.





## Саопштење

# САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ САБОРА

Овогодишње редовно заседање Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве започето је 15. маја у Сремским Карловцима, једном од седишта Патријараха српских, а поводом прославе значајног јубилеја – стогодишњице уједињења српских покрајинских Цркава у једну и јединствену Српску Православну Цркву и васпостављања статуса аутокефалне Српске Патријаршије (1920). Прослава овог значајног јубилеја већ два пута је одлагана услед пандемије корона-вируса.

Саборски оци су посебну пажњу посветили теми светих угодника Божјих. Препознајући у примеру њиховог врлинског живота, мучеништва, исповедништва и подвижништва неугасиву ревност за веру, Српска Православна Црква уношењем у Диптихе светих препоручује ова новојављена и новопрослављена светила Православља својој духовној деци као пример за углед у врлини и чврстини вере, наде и љубави. Лику светих прибројане су следеће личности: свети Данило, епископ карловачки и плашчански, са датумом празновања 27. јануара / 9. фебруара; свети Иринеј (Ћирић), епископ бачки, исповедник вере, са датумом празновања 24. марта / 6. априла; света 73 свештеномученика горњокарловачка, чији спомен празновања има бити заједно са споменом светог свештеномученика Саве горњокарловачког, 4/17. јула; свети свештеномученик Недељко Раковички (Стреличић), са датумом празновања 8/21. маја; свети свештеномученик Милош (Билбија) Грковачко-црнолушки, са датумом празновања 28. јула / 10. августа; свети свештеномученици Илија (Будимир), Ристо (Ћатић), Коста (Станишић) и остали ливањски мученици, чији датум празновања ће ускоро бити утврђен и саопштен; свети преподобномученици медљански игуман Серафим, монах Авакум и монах Мардарије, са датумом празновања 28. септембра / 11. октобра; света деца мученици, јастребарски и сисачки, са датумом празновања 13. јула

/ 26. августа; свети мученици зворничко-тузлански, са датумом празновања 26. маја / 8. јуна; свети мученици бачки, са датумом празновања 10/23. јануара. Измењен је датум празновања мученика дабробосанских: уместо 28. јуна / 11. јула, њихов спомен ће се убудуће обележавати 5/18. јула сваке године. Одређен је датум празновања светих свештеномученика житомислићких – 13/26. јун, док су мученицима пребиловачким и доњохерцеговачким прибројани и сви остали мученици пострадали за веру у Херцеговини у време Другог светског рата, који ће се од сада сви заједно прослављати под називом *свети мученици пребиловачки и остали херцеговачки мученици*, са датумом празновања 24. јула / 6. августа.

Следећи благодатни и благословени догађај на Сабору било је заједничко служење саборне свете Литургије у Храму Светог Саве на Врачару после васпостављања евхаристијског општења и канонског јединства између Српске Православне Цркве и Македонске Православне Цркве, како се она називала после прекида општења 1967. године. Литургију је служио Патријарх српски г. Порфирије уз саслужење Архиепископа охридског и македонског г. Стефана и већег броја архијереја, свештеника и ђаконâ.

Саслушани су и анализирани извештаји о раду Светог Архијерејског Синода и епархијских архијереја, као и добротворне фондације „Човекољубље” и других фондација, установа и служби Српске Православне Цркве у протеклом периоду.

Као и ранијих година, Сабор се бавио и радом Патријаршијске библиотеке, Музеја и Архива Српске Православне Цркве, као и питањем црквене просвете, брижљиво анализирајући тренутно стање и проблеме. За ректоре богословија постављени су досадашњи вршиоци дужности ректора: Богословије Светог Саве у Београду – протођакон Радомир Врућинић; Богословије Светог Арсенија у Сремским Карловцима – протојереј-ставро-



## Саопштење



Патријарх српски г. Порфирије са архијерејима испред Храма Светога Саве у Београду

фор мр Јован Милановић; Богословије Светог Петра Дабробосанског у Фочи – протонамесник Љубомир Пријовић. Током овог заседања пажљиво је саслушан и извештај о делатности Богословског факултета „Свети Сава“ у Либертивилу, САД, са конкретним одлукама за унапређивање наставног процеса.

Разматрано је и стање наше Цркве на Косову и у Метохији, у Црној Гори, у Хрватској и другде, као и духовне и све остале последице ратног сукоба у Украјини. Посебно је разматрана тема избеглицâ, од којих је велики број уточиште нашао на простору јурисдикције Српске Православне Цркве. Сабор је са дужном пажњом и бригом разматрао и појаве које угрожавају, а у неким случајевима и нарушавају јединство Православне Цркве.

Сабор је попунио упражњене епархије западноевропску и шабачку. За Епископа западно-европског изабран је досадашњи викарни Епископ хвостански Јустин (Јеремић), а за Епископа шабачког досадашњи викарни Епископ топлички Јеротеј (Петровић), док је администрирање Епархијом загребачко-љубљанском поверено Његовој Светости Патријарху. За викарне епископе Патријарха српског изабрани су: архимандрит Алексеј (Богичевић), игуман манастира Светог Луке

у Бошњанима крај Варварина, са титулом *Епископ хвостански*; архимандрит Иларион (Лупуловић), игуман манастира Драганца код Гњилана, са титулом *Епископ новобрдски*; архимандрит Нектарије (Самарцић), клирик Епархије британско-скандинавске, са титулом *Епископ јегарски*; архимандрит Доситеј (Радивојевић), настојатељ манастира Светог Георгија у Ђелијама код Лазаревца, са титулом *Епископ липљански*, и протосинђел Петар (Богдановић), настојатељ манастира Горњака код Петровца на Млави, са титулом *Епископ топлички*.

Током Сабора одржана је и седница Централног тела за довршење Спомен-храма Светог Саве на Врачару.

Сабор је током заседања учинио две посете: председнику Републике Србије г. Александру Вучићу и престолонаследнику Александру Карађорђевићу, на позив ових истакнутих јавних личности.

У Светом Синоду мандат је престао Митрополиту дабробосанском г. Хризостому и Епископу крушевачком г. Давиду, који остају чланови заменици. За нове чланове Светог Синода изабрани су Митрополит црногорско-приморски г. Јоаникије и Епископ бачки г. Иринеј.



## Осми дан

# Бакон Лазар Бачић: ТАЈНА ПЕДЕСЕТНИЦЕ У ЖИВОТУ ЦРКВЕ

„О неисказаног ли човекољубља:  
Сам Бог постаде Утешитељ наш!”  
Свети Теодор Скарит

Постоји једна дивна, иако нимало звучна реч која, нажалост, заузима све мање и мање места у нашем савременом речнику. То је реч *утеха*. Већ само њено изговарање чини да мир и спокој завладају у нашим срцима. Велика реч! Реч за којом чезне наша душа. „Утешио ме је” – кажемо за некога ко нас је обрадовао, ко нам је пружио мало топлине, изразио саосећајност или, најпросто, обратио пажњу на нас. Исту ту реч користимо и у односу на Господа, те кажемо да нас је утешио Господ, да смо пронашли утеху у Цркви, у вери. У том смислу је заиста дивно што се у Јеванђељу Свети Дух назива Утешитељ. У Својој опроштајној беседи, неколико часова пре издајства, страдања и смрти, Христос каже ученицима: „А сада идем Ономе Који ме посла и нико ме од вас не пита: куда идеш? Али зато што сам вам ово казао, жалост је испунила срце ваше. Но ја вам истину говорим: боље је за вас да ја одем, јер ако ја не одем, Утешитељ неће доћи к вама; ако ли одем, послаћу га к вама” (Јов. 16, 5 – 7).

Када се на светој Литургији о празнику Силаска Светога Духа на апостоле, први пут после педесет дана од Васкрса, изговара молитва: „Царе небески, Утешитељу, Душе истине, Који си свуда присутан и све испуњаваш, Ризнице добара и Даваоче живота, дођи и усели се у нас и очисти нас од сваке нечистоте и спаси, Добри, душе наше”, чини се као да после дуге суше и изнурујуће спарине лије киша и дува свеж ветар. Свеколика Црква Божја узноси речи молитве: „Дођи и усели се у нас и очисти нас...” Као што бура чисти и обнавља ваздух, као што дах све живо чини живим, тако је и Дух Божји коначно јављање божанског живота, оно обновљење и очишћење за којим жуди и које очекује све на свету. Не молимо се ми за нешто илузорно када изговарамо речи ове молитве; не желимо ми да

побегнемо од света већ желимо да се не препустимо тами, да не поистоветимо таму са истинском реалношћу, да не изгубимо ону светлост коју, по речима Јеванђеља, тама не може обузети (ср. Јов. 1, 5). То је зато што утеха увек долази од вере, од наде и – што је најважније – од љубави. Неко ко не воли не може ни да утеши, јер у патњи и страдању не теше речи и аргументи већ само саосећајност и љубав. Свети апостол Павле исповеда да нас Бог теши Својом Љубављу „у свакој невољи нашој да бисмо ми могли тешити оне који су у свакој невољи утехом којом нас саме теши Бог” (II Кор 1, 4).



Силазак Светога Духа на апостоле  
Пећка Патријаршија

У данима после Васкрса Црква живи у очекивању Духа Утешитеља, у очекивању да ће се испунити Христово обећање о Његовом доласку и да ће куцнути тајанствени *трећи час* (ср. Дела ап. 2, 15), када ће у свету, макар и невидљиво, завладати утеха, снажнија од таме која царује свуда око нас. Стога, стојимо, чекамо, једним устима и срцем вапимо: „Господе, Који си у трећи час апостолима Твојим ниспослао Пресветога Духа Твога, Њега, Добри, не одузми од нас, но обнови нас који Ти се молимо.” Овако се моли Црква, знајући и проповедајући свима који су очајни да постоји могућност божанске утехе, зато што





## Осми дан

њена сила неће ослабити у свету, маколико било патње, жалости и зла.

У педесети дан по Васкрсењу Бог је подарио људима оно што је давно обећано. Зато је то дан *испуњења наде* читавог човечанства, како и певамо у навечерје овог празника: „Педесетницу празнујемо и долазак Духа, и рок обећању и испуњење наде. Колика тајна, како ли велика и часна! Вапимо ти зато: Градитељу свега, Господе, слава теби!”

Отуда је радост основно настројење хришћана у овом празнику. Али, то није обична него искрена и свечана радост, радост каква у људима бива када, после многих тескоба, на крају дођу до свог циља и када добију оно што су искрено желели. Такво настројење, таква посебна радост лако се препознаје у целокупном богослужењу празника Педесетнице.

После пасхалног богослужења, које представља Славље над слављима, богослужење свете Педесетнице обилује нарочитом лепотом и богословски узвишеном химнографијом. Најстарија сведочанства о богослужењу Педесетнице потичу из 7. века. Једна од богослужбених особености овога празника јесте вечерње свете Педесетнице. На овом вечерњем, које у нашим храмовима најчешће бива служено у наставку свете Литургије на дан празника, после вечерњег входа и великог прокимена читају се три коленопреклоне молитве. Овом приликом ћемо издвојити један део из прве молитве: „Ослањајући се на Твоју доброту, ми молимо: грехе младости наше и незнања не спомињи и од тајних грехова наших очисти нас; и не одбаци нас у дане старости кад изнемогне снага наша; не остави нас док се у земљу не вратимо; удостој нас да се Теби повратимо и саслушај нас снисходљиво и благодатно; за безакоња наша узврати нам добротом Твојом; мноштву грехова наших противстави бездан милосрђа Твог...”

У наставку вечерњег богослужења празника Педесетнице, у стиховњим стихирама, црквени песник изражава усхићење душе која се испунила благодаћу Духа Светога, истом оном благодаћу која је у дан свете Педесетнице богато изливена на свете апостоле: „Сада се облаче у силу са висине Христови апосто-

ли, јер их обнавља Утешитељ, обнављајући се у њима тајанственом новином знања; и то нам разглашују необичним и узвишеним гласовима и уче нас да поштујемо вечну и просту, троипостасну природу Бога, Добротвора свима. Зато, просветљени њиховим учењем, поклонимо се Оцу и Сину и Духу, молећи да се спасу душе наше.”

Завршавајући узвишеним усхићењем ову духовну радост, црквени песник наставља стихиром која, према мишљењу многих црквених појаца, спада у најомиљеније стихире. Реч је о чувеној стихири Лава Мудрог (866 – 912): „Ходите, народи, поклонимо се троипостасному Божанству: Сину у Оцу са Светим Духом. Јер Отац ван времена роди Сина, вечна са Њим и са Њим на престолу. И Дух Свети беше у Оцу, слављен са Сином. Једна је Сила, једно Биће, једно Божанство. Клањамо се пред Њим и велимо сви: Свети Боже, Који све сагради кроз Сина делањем Светог Духа; Свети Силни, Којим познајемо Оца и Дух Свети дође у свет; Свети Бесмртни, Душе Утешитељу, Који исходиш од Оца и у Сину почиваш; Света Тројице, слава Теби!”

Свети Григорије Богослов, беседећи на празник Силаска Светога Духа на апостоле, говори да је у истој јерусалимској горници било и установљење свете Евхаристије на Велики четвртак и силазак Духа Светога на апостоле, што указује да свака света Литургија, као Тајна над тајнама, представља, поред осталог, и пројаву те непрекидне Педесетнице у којој се благодат Духа Светога излива на предложене Дарове, али и на све чланове литургијског сабрања. Иста реалност се пројављује и у светим тајнама Цркве, у којима благодатна сила Светога Духа силази на оне над којима се свете Тајне савршавају и освећује их.

Молећи се и жудећи да ова светодуховска реалност заувек испуњава наше животе, ми неућутно вапимо Утешитељу нашем да дође и да се настани у нама, јер смо гладни и жедни Њега – Бога Живога, Који нас теши и избавља од заблуда наших, којих је много у свакоме дану нашег овоземаљског живота. Зато у ове празничне дане и певамо у богослужбеним химнама: „Господе, Који се показа на земљи и спасе нас од заблуда, слава Теби!”



## Поводи

# АКАДЕМИЈА СЕЋАЊА ПОВОДОМ ОСАМДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ ПОГРОМА У БАЧКОЈ

У четвртак, 19. маја 2022. године, у Театру „Вук“ у Београду, одржана је Академија сећања поводом осамдесетогодишњице Погрома у Бачкој, током којег су мађарски окупатори у Новом Саду и Шајкашкој погубили више хиљада невиних људи, међу којима велики број жена и деце.



Обраћање Епископа бачког Иринеја  
на Академији сећања на Погром у Бачкој

Академији сећања присуствовали су Његова Светост Патријарх српски господин др Порфирије, Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј и Преосвећена господа архијереји, чланови Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве. Поред њих, Академији су присуствовали: г. Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада, др Радивоје Стојковић, председник Националног просветног савета и директор Гимназије „Јован Јовановић Змај“, протојереј др Зоран Ранковић, декан Православног богословског факултета Универзитета у Београду, др Владимир Рогановић, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама, г. Мирослав Илић, председник Организационог одбора за обележавање годишњице Новосадске рације, др Зоран Недељковић, управник Библиотеке Српске Патријаршије, др Весна Туркулов, председник Управног одбора Универзитетског клиничког центра

Војводине, г. Никола Перваз, председник Црквене општине новосадске, многобројни званичници из света културе и науке, као и свештенство и монаштво наше свете Цркве.

На самом почетку Академије присутнима се обратио Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј, чије обраћање преносимо у целости:

„Ваша Светости, Преосвећена браћо архијереји, часни оци и браћо свештеници, уважени господине Градоначелниче Новог Сада и сви остали овде сабрани пријатељи, браћо и сестре, Христос воскрес!

Веома ми је драго што вечерас могу да вас поздравим у име Епархије бачке и у своје лично име и да вам свима заблагодарим што сте се одазвали нашем позиву да заједно, саборно, обележимо и на овај начин осамдесетогодишњицу тужног Погрома у Бачкој – еуфемистички називаног Рацијом и

другим именима, а ради се заиста о Погрому – и да се кроз вечерашњи програм присетимо свих невиних жртава које су зверски убијене само због свога имена и своје вере.

Епархија бачка, Град Нови Сад и Јеврејска општина новосадска ову тужну годишњицу обележавају молитвеним поменима и пригодним културним програмима који су посвећени унапређењу и очувању културе сећања нашег народа. Тако је почетком ове године настављена реализација обележавања свих места масовних егзекуција у Новосадској рацији. Прво место на којем је постављена спомен-плоча било је у Милетићевој улици, у самом центру Новог Сада, а ове године је, као својеврсни симбол страдања Новосађана, обележено место некадашње куће петорице браће Јовандић, који су убијени на прагу свога дома, пред њиховом мајком Јеленом, само зато што су исповедили да су православне вере. Ових дана очекујемо и



## Поводи

објављивање јавног позива за учешће у курсу за идејно решење *Меморијалног центра жртава Погрома у Бачкој*. Веома је важна и чињеница да је Национални просветни савет једногласно подржао иницијативу да се у школске уџбенике историје унесе наставна јединица о Погрому у Бачкој и надамо се да ће ресорно Министарство просвете увидети оправданост ове иницијативе и донети потребне одлуке за њену реализацију.

О Погрому цивилног становништва у Бачкој, махом Срба, Јевреја и Рома, од стране Хортијеве нацистичке Мађарске, предуго се није смело говорити или се говорило искључиво у оквирима пожељног и једино одобреног наратива братства и јединства. Еуфемистички назив Рација био је један од начина да се геноцидна намера окупатора најпре прикрије, а затим и потпуно сакрије од јавности. Резултат таквог односа према Погрому у Бачкој јесте чињеница да тачан број жртава никада није утврђен, као и да после осамдесет година многи наши сународници не знају или недовољно знају о страдању Срба и Јевреја у Бачкој током Другог светског рата. Ово нису једини, али су више него довољни разлози да се као друштво отрезнимо и постарамо да наша деца, будући нараштаји, о свему овоме и о свим другим страдањима уче из историјских уџбеника и читанки, а знамо, нажалост, шта све уче сада из уџбеника.

У пакленом вихору рата било је и оних појединаца који су сачували образ, па и душу свог мађарског народа, попут Бајчи Жилинског и Пала Телекија, а било је и оних који су се саможртвено посветили служењу Богу и ближњима. Такав је био и мој претходник, блажене успомене епископ бачки др Иринеј (Ћирић), који се потпуно посветио – у оно страшно и трагично време – спасавању нашег народа, посебно деце, из логора у Шарвару, у Мађарској, или злогласном затвору Армија у Новом Саду. Спасео је око три хиљаде деце и око стотину шездесет породиља и удомио их по српским кућама у Бачкој. Многа деца која су избављена из логора била су оболела од туберкулозе и других болести и за њих је блаженопочивши владика Иринеј, заједно са црквеним општинама Епархије бачке, осно-

вао епархијску болницу у Новом Саду. За овакав чин родољубља, у свакој уређеној држави, био би проглашен за народног хероја, али у комунистичкој Југославији проглашен је за народног издајника, сарадника окупатора и мађарона и, без суда и пресуде, смештен у кућни притвор.

Вечерас се, поред њега, сећамо и његових шеснаест свештеника који су мученички пострадали, а многи од њих су свој овоземаљски живот окончали под ледом Тисе и Дунава. Вечерашња Академија је и први јавни час о Погрому у Бачкој који се одржава у престоници Србије и молимо се Богу да она буде почетак новог доба у којем ће се о свим страдањима нашег народа моћи слободно говорити, без било какве примесе ревизионизма или задаха лажних еуфемизама.

Сваке године, 23. јануара, на Кеју жртва Рације, овде присутни градоначелник Новог Сада господин Милош Вучевић, наш драги пријатељ рабин Исак Асиел и моја смерност, понављамо једну исту поруку и жељу, и верујем да ће бити корисно да је, као закључак, поновимо и овде: Наша света дужност јесте да учинимо све што је до нас да се злочини не забораве, да се никада и никоме и нигде не би поновили и да дамо свој допринос неговању међусобне љубави и заједништва.

Благодарим Вашој Светости за благослов да се вечерас овде саберемо и молитвено присетимо свих жртава Погрома у нашој Епархији бачкој и свугде где су страдали, широм овог нашег простора, али и по белом свету, за чије гробове често данас и не знамо, нажалост понекад и не маримо. Добро нам дошли сви! Христос воскрес!"

У драмском делу Академије учествовали су драмски уметници Небојша Дугалић, Иван Вучковић, Дејан Стојаковић и Саша Ђурашевић. Неколико композиција извео је хор Богословије Светог Саве у Београду, којим је дириговао Бранко Тадић. У току Академије приказан је део документарног филма који говори о злогласном Погрому у Бачкој. У оквиру драмског приказа, представљено је како је Погром у Новом Саду доживео свети владика Иринеј (Ћирић), тадашњи епископ бачки, те је прочитан и његов извештај Светом Архие-

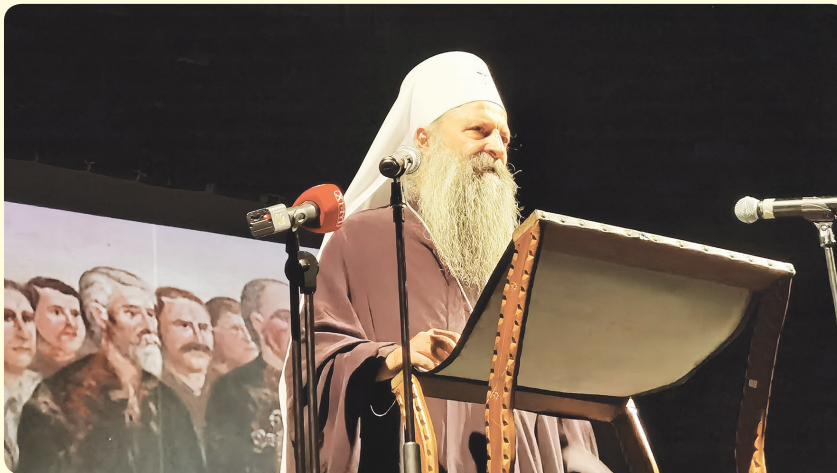


## Поводи

рејском Синоду о страдању Цркве и народа током Погрома. Водитељи програма су били Мирјана Требињац и Милан Стокановић.

На крају Академије сећања, присутнима се обратио и Његова Светост Патријарх српски господин др Порфирије, чије обраћање преносимо у целости:

„Преосвећена браћо архијереји, господине Градоначелниче Новог Сада, директоре Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама, браћо и сестре!



Обраћање Патријарха српског Порфирија на Академији сећања на Погром у Бачкој

После свега што смо видели и чули, сувишна је свака реч, али, као закључак, можемо да изведемо неопходност сећања на невинно пострадале жртве у Рацији у Шајкашкој и у Новом Саду, јер је и та жртва равна свакој другој жртви нашег народа током Другог светског рата, али и пре и после њега, у свим местима која су наведена и о којима смо чули. Сећање на жртве или, како се то каже, култура сећања на невинно пострадале жртве нашег народа нас чини да будемо дубоко укорењени у свом идентитету и да тај корен може да развија из себе чврсто стабло и да даје у наша времена плодове нашег идентитета. Без сећања на невинно пострадале жртве свога народа, напосто није могуће познавати себе, а самим тим није могуће онда ни градити односе и заједницу са било којим другим народом, маколико ми трошили милозвучне речи о демократији, о међусобном разумевању, о међународној заједници и тако даље. Знајући

своје жртве, ми знамо себе. Са друге стране, све ово што смо видели и чули нас уверава да ове жртве јесу жртве за Име Христово, жртве Божје, а то значи да се ради о светитељима Божјим. У том смислу и ове жртве, ови светитељи Божји нам дају низ парадокса, од којих један јесте најважнији, а то је парадокс наше вере, који се састоји у Крсту и Васкрсењу; да, као жртве Божје, светитељи Божји превазилазе границе свога биолошког постојања, границе свога народа, свога времена и простора и, налазећи се у руци Божјој засигурно, онда када им се ми обраћамо они чују наше молитве, али исто тако – и то јесте парадокс вере – моле се и за оне који су над њима вршили злочине и за читав свет, за мир у свету, јер је мир присуство Божје.

Ова тема, дозволићете да кажем, јесте моја тема и још неке браће и сестара који су овде међу нама, пре свега и тема брата Фотија, и то можда више него нека друга тема, зато што ова тема и мене прати од првих дана мога живота и могао бих о њој бескрајно дуго да говорим. Паралелно са првим корацима које сам учинио у Чуругу јесте и тема страдања, тема такозване Рације. То је нешто што је и мене уобличио, сигурно много више несвесно него свесно. Од многих људи, староседелаца у Чуругу, којима сам био окружен, могу рећи да није било готово ниједне једине куће у којој неко није пострадао те сурове, хладне зиме, божићних дана 1942. године. Пострадала је готово четвртина села, више од четвртине села, а тада је у Чуругу живело дванаест хиљада људи. И данас је то село, мада, по параметрима данашњих урбаних средина, било би у најмању руку село које је варошица. Говорећи о Рацији, ми говоримо о парадоксима, о парадоксима хришћанства, парадоксима Крста Христовог, Крста који, заправо, носи сваки хришћанин, било да је тога свестан или несвестан. Тај Крст може бити и остати Христов, а може се претворити у крст који није спасоносан.



## Поводи

Недавно се упокојио Станимир Панић, председник Црквене општине у Локу. Његов син је свештеник овде у Београду. Станимир Панић је у Рацији, као мало дете, изгубио оца. Када би говорио о Рацији и о свом несавладиво трауматичном искуству, о искуству болном и преболном, које је такође камером забележено у једном другом филму, покојни Станимир је сећање и размишљање о Рацији, са сузама у очима, закључивао речима: „Господ нека им је милостив.” И то су речи које смо и ја и владика Фотије и многа деца слушали од готово сваке баке и сваког деке, који су живели сами у својим домовима и сећали се Рације. Безброј пута смо могли чути од оних који су све изгубили и једини остали живи из своје породице: „Нека им Господ буде милостив.” И ја могу да кажем лично, у многим ситуацијама данас и када бих хтео нешто својом логиком да проговорим на тему страдања, на тему невино пострадалих жртава било где, препознам да много јаче из мене говори глас тих Чуружана, који су заправо свој живот претворили у искрену, потпуну и сталну молитву, неголи што је то мој лични глас.

И Станимир Панић се позивао на једноставне речи *Молитве Господње* и то су речи које се, хвала Богу, често чују и до данас, али и у временима када је то на многим местима било забрањено и није се чуло, у Чуругу се чуло: *Опрости нам дугове наше као што и ми опраштамо дужницима својим.* Станимир и други наши сународници који су изгубили ближње у геноциду, у ономе што је доживео наш народ, разапели су себе, свој бол и своја најдубља осећања. Станимир је читав живот носио тај крст, крст као сазнање да су му комшије убиле оца кога он није стигао у потпуности да упозна нити да му запамти лик. Покојни старац Станимир се добровољно распео; није тражио крст, али, када га је живот донео, он га је прихватио. Носећи крст праштања кроз живот, и он и многи други који су изгубили своје најближе, изабрали су Васкрсење. Верујем дубоко да их је Бог у томе и препознао. То је атмосфера у којој су стасавала деца Шајкашке – атмосфера неосуђивања, пре тога атмосфера сећања, ат-

мосфера незаборављања, али и атмосфера неосуђивања, заправо атмосфера праштања и састрадавања. То је жива, најдубља могућа вера, најдубље разумевање жртве, Крста и Распећа Христовог. Рекао бих да је такав етос сведочанство да православна вера најдубље суштински живи у нашем народу. То је моје искуство и данас. Српски народ се не бави толико разумевањем, нема потребу да користи логику када су овакве ствари у питању, не бави се анализом и тумачењем страшних Христових речи: *Ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га, а ко изгуби живот свој мене ради и Јеванђеља, сачуваће га.* Српски народ живи Јеванђељем. Сваки осврт на кључне историјске догађаје и на поступање појединаца у њима то нам сведочи. Представа коју смо видели – на којој, у име свих нас, захваљујем и честитам владици Иринеју и његовим сарадницима – показује нам да част и одважност нису ексклузивно српске особине. У сваком народу има храбрих, истинољубивих и честитих људи, који су спремни да не само положај и иметак него породицу и свој живот заложу за другог, без обзира на то што ти други нису исте вере и нису из истог народа. Такви су били: Бајчи Жилински, Пал Телеки, Лајош Дунафалви и Андор Молнар, Мађаш Фазекаш и Иштван Вира и многи други. И данас, када говоримо о овој теми, дужни смо да истакнемо да у овом времену, пуном веома озбиљних искушења, имамо драгоцене пријатеље и сараднике у Мађарској и њеном државном руководству, а и обрнуто је, и они у нама имају искрене пријатеље и сараднике. Ја сам сигуран да је таква ситуација плод молитава светог владике Иринеја (Ћирића), али и плод многих и многих мученика пострадалих у Рацији у Шајкашкој и у Новом Саду. Напослетку, разумевајући онако како смо ми учили науку Господњу, Божји Закон, дубоко верујемо да су владика Иринеј (Ћирић), свештеници и остали невини људи који су пострадали у Рацији овенчани непролазним венцем славе у Царству Христовом, као свети из рода нашега.

Молитвама светог епископа Иринеја Бачког и пострадалих у Новосадској и Шајкашкој рацији, Господе Исусе Христе, Сине Божји, помилуј нас и спаси.”



## Разговор

# Професор др Стаменко Шушак: ХРИШЋАНСКО ПОИМАЊЕ ЧОВЕКОВОГ ЖИВОТА, ЗДРАВЉА И БОЛЕСТИ

*У овом броју нашег листа објављујемо разговор са професором др Стаменком Шушаком, руководиоцем Клинике за кардиоваскуларну хирургију Института за кардиоваскуларне болести Војводине и редовним професором кардиохирургије, опште хирургије и медицинске етике на Медицинском факултету Универзитета у Новом Саду.*

**Поштовани професоре Шушак, дозволите ми да Вам – у име читалаца и чланова уредништва листа *Виноград Господњи*, као и у своје лично име – срдечно благодарим што сте се одазвали нашем позиву за разговор, у којем ћемо, верујем, имати прилику да чујемо Ваша драгоцену искуства и сазнања о неким од најзначајнијих тема у вези са хришћанским разумевањем људског живота, здравља, болести и другим актуелним питањима. Можете ли нам на почетку разговора рећи како бисте описали хришћанско поимање и однос према здрављу и болести?**

Најпре желим да изразим велико задовољство и благодарност за благослов да са читаоцима *Винограда Господњег* могу поделити нека своја размишљања као лекар и верујући хришћанин. У светлу тога и желим да нагласим да нисам теолог, тако да наше читаоце молим да моје одговоре на Ваша питања схвате управо у том контексту. Дакле, сви изречени ставови биће – по мери мојих скромних могућности – лични и представљају лично искуство током тродеценијске лекарске праксе. Немају научно-теолошки карактер, јер нисам теолог. Такође, у већини случајева, не представљају ни општеприхваћене секуларне ставове савремене лекарске науке и праксе.

Ако говоримо о здрављу и болести, нада све о рођењу и смрти, онда говоримо о самоме човеку. У светлу тога бих, пре свега, поставио нека онтолошко-антрополошка питања. Шта

подразумевамо када кажемо да је неко здрав или болестан? Шта подразумевамо када кажемо да је неко жив, односно мртав? Када је човек жив, односно када је човек мртав? То су кључна питања на која најпре треба дати одговор. Међутим, у одговорима на постављена питања, искуствено, кроз сву мени доступну литературу, наилазим на мимоилажење у ставовима савремене науке и хришћанске антропологије. Савремена наука човека посматра као индивидуу, тојест као нераздељиво јединство тела и душе са индивидуалном и колективном свешћу у интеракцији са околином која тежи овоземаљском благостању. Када се покlope све наведене чињенице, савремена медицина каже да је човек жив. То се најбоље види у дефиницији здравља Светске здравствене организације (СЗО), која гласи: „Здравље је стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања, а не само одсуство болести и онеспособљености.” Са друге стране, хришћанска антропологија човека посматра као трихотомно (троједино) биће, као нераздељиво јединство тела, душе и духа, створено по икони и подобију Божјем, при чему се његова иконичност поима као датост од Бога, а подобије као задатост, односно као потенцијал који би требало да оствари током свога овоземаљског живота. У овој дефиницији одмах уочавамо суштинску разлику у поимању човека као индивидуе (савремена наука), односно као трихотомног бића и непоновљиве личности (хришћанска антропологија). Савремена наука је антропоцентрична, док је хришћанска антропологија теантропоцентрична – христоцентрична. Антропоцентрични приступ подразумева човека као психосоматско биће са иманентним карактеристикама, док христоцентрични приступ види у човеку самога Христа, Бога и Човека, Богочовека, Који је Једини, у исто време, и иманентан и трансцендентан човеку. Човек је нераздељиво троједино биће које се налази у сталној кинези (подвигу), која подразумева



## Разговор

кретање навише (напред и нагоре). Једино је његова поатура усправна и гледа напред, ка вечности. Због тога се он и назива речју човек ( $\alpha\nu\theta\rho\omega\pi\omicron\varsigma$ ). Дакле, када бисмо дефиницију здравља Светске здравствене организације преусмерили у христоцентричне воде, она би гласила: „Здравље је стање потпуног телесног, душевног и духовног благостања, остварено у љубави, послушању, смирењу и измирењу са самим собом, према ближњем и према Богу.” Здравље, дакле, не представља одсуство болести, нити стање физичког, менталног и социјалног благостања, већ стални покрет човека према *двадесет петом часу*. Такав покрет човек чини и када је телесно болестан (а дубоко сам уверен да то, у нама невидљивој форми, чини и када је душевно болестан), када се налази у утроби мајке од момента зачећа па све до рођења, када је на самрти, када је у дубокој коми... Ту, у светлу наведеног, сада наилазимо на још један појам, а то је појам људског достојанства. Тај појам је, према моме дубоком уверењу, злоупотребљен у постмодерном и сада у трансхуманистичком друштву. Никада се толико није говорило о људском достојанству и људским правима, а да то достојанство и та права нису била тако грубо и тако често оспоравана, угрожавана и гажена као данас. То се највише огледа у све више заступљеном савременом еугеничком приступу човеку, који барку трансхуманизма неумољиво гура ка ери постхуманизма. Светиња живота се управо и огледа у његовој непоновљивости и достојанству као датости човеку, али и задатости од Бога да то исто достојанство сачува без обзира на то да ли се ради о нобеловцу или малоумнику, ембриону у утроби мајке или старцу у десетој деценији живота, физички и ментално здравом човеку или „мождано мртвом” човеку. Мислим да би савремени научници и лекари о овоме требало да размишљају увек када „обуку беле мантиле”. Једино тада неће злоупотребити од Бога им дату слободу и достојанство које искључиво почива у слободној реализацији личног потенцијала ка уподобљењу Господу.

Покушавајући да резимирам, нагласио бих следеће: савремена наука гледа на болест као на нешто неприродно што треба лечити и искоренити. Хришћанска антропологија та-

кође посматра болест као неприродну појаву, али до момента Адамовог пада, јер до тада, по својој природи, није ни постојала. После пада она постаје потпуно природна, иманентна човеку. До тада човек се налазио у непропадљивом стању, да би после пада примио семе пропадљивости и подложности болести и смрти. То семе, та клица смрти („ген апоптозе”) остаје у људском геному чак и после Христовог Васкрсења, после Његове победе над смрћу, с тим што је човеку остало оно задато (спасоносно) подобије као сламка спасења на потенцијалном путу ка победи над смрћу, ка вечности. То подобије би требало да буде и наше стално усавршавање, а циљ нашег усавршавања би, опет, требало да буде трагање за смислом. А шта је смисао нашег живота? За моју маленкост, а верујем и за све хришћане, смисао човековог живота исказан је у последњим речима Символа вере: „...Чекам васкрсење мртвих и живот будућега века.” Сада све зависи од нашег избора, боље речено од (зло)употребе дате нам слободе.

Болест, као „сећање на смрт”, представља, дакле, божанску посету човеку која га лако може извући из најдубљег бездана његовог бића (ега, селфа, сопства) и преобразити га до те мере да се обожи и на тај начин спасе од стечене трулежности. То не значи да хришћанин не треба да се лечи када оболети, јер и дијагностика и лечење болести, као и сама посета лекару, представљају вид страдања исто као и болест, те на исти начин делују на човека као и сама болест, опомињући га на пролазност живота и усмеравајући га да сажме суштину свога досадашњег живота, да се покаје, исповеди и надаље живот благословено усмери ка Богу, без обзира на то да ли ће исход болести, односно њеног лечења, бити оздрављење или овоземаљска смрт.

**Према православном хришћанском искуству и Предању Цркве, срце представља орган богопознања. Имајући у виду ту чињеницу, да ли нам можете рећи нешто више о духовном карактеру и улози срца у човековом животу?**

*Епистемолошка метафизика срца* представља наслов једног мог предавања, одр-



## Разговор

жаног пре неколико година и израз је личне импресије на моје досадашње искуство у односу на већину лекара и научника када се расправља о човеку као духовном бићу са свим његовим спознајним потенцијалима – физичким, душевним и духовним. Све што наука открије и спозна јесте нешто што аутоматски постаје природно и истинито. Оно што је (још) неоткривено, што није доступно нашем рационалном (разумском) поимању, представља нешто што је метафизичко (натприродно) и самим тим представља неку нашу фикцију која (са научне стране) нема додирних тачака са истином. Управо због тога – говорећи о срцу не само као о органу крвотока већ, истовремено, као о органу највишег људског познања – том предавању сам дао логички неприхватљив назив *епистемолошка метафизика*. Дакле, како нешто што још није откривено и научно доказано, што није доступно људском рацију, што није подвргнуто научним експериментима и тако даље, може да има сазнајни (научни, епистемолошки) карактер? Играјући се речима у наслову, покушао сам слушаоцима да укажем чак и на физичке (видљиве) особине срца, које указују на нешто што је (нажалост) још увек непознајно нашем слепом рацију, а представљају духовни карактер овог органа. Те особине срца су очигледне, али се не могу појмити физичким чулима све док не развијемо наша унутрашња чула. Међутим, на крају, иако епистемологија нема никакве везе са метафизиком, практично су једна другој супротне по својој природи, у срцу се ипак сустичу. Ми се у срцу (и срцем) радујемо и тугујемо, смејемо се и плачемо, мрзимо и волимо, а све то су за наш разум духовне (за науку метафизичке) категорије. Те категорије, када се оваплоте, итекако су видљиве. Ми се у срцу невидљиво састајемо са Господом и надилазимо себе. Срце је, као и материца (утроба, κοιλία), једини орган који је у стању да обухвати Необухвативога. У срцу се налази и физички видљив крст са свим његовим иманентно-трансцендентним особинама. У њему, заиста, „нема ништа тајно што неће бити јавно, ни сакривено што се неће дознати и на видело изићи“ (Лук. 8, 17).

**Савремена антропологија у човеку види психосоматско биће. Међутим, библијска и потоња светоотачка хришћанска антропологија у човеку види много више од психосоматског бића. Како ви сагледавате однос савремене антропологије и хришћанске антропологије? Које су тачке додира, а где се примећује размимоилажење?**

Већ смо дефинисали да савремена (секуларна) антропологија и наука уопште човека посматра као психосоматско биће (индивидуу), тојест као јединство тела и душе са присутном развијеном индивидуалном и колективном свешћу у интеракцији са околином која тежи овоземаљском благостању. Овакав поглед на човека највише долази до изражаја у већ поменутој дефиницији здравља Светске здравствене организације. Дакле, човек је здрав не само када није болестан (физички и ментално) и онеспособљен да врши свакодневне делатности него и када је задовољан својим друштвеним статусом (породичним, академским, финансијским и сличним). Овде нам се одмах логички намећу нека питања. А шта је са човеком који живи на ивици егзистенције, који нема завршен ниједан разред школе и који живи усамљен ван вреве савремене цивилизације? Шта уопште значи термин *социјално благостање*? Којим то инструментом меримо степен социјалног благостања? Наравно, оваквих и сличних питања има много, али не можемо дати прави одговор.

Дакле, посматрајући човека као индивидуу, а изучавајући само његово тело, наука је немоћна да говори о човеку у свој његовој пуности, о човеку као личности. Зашто? Наука све доказује експериментом, а њиме можемо подвргнути само тело или (у већини случајева) само делове тела. Како ћемо душу и дух подвргнути експериментима? Е, наука је ту беспомоћна и управо због тога је потребна помоћ са „друге стране“. Која је то „друга страна“? То је страна која такође користи „експеримент“ да би „изучавала“ човека у његовој пуности. Тај експеримент се назива аскеза. Он се не спроводи на другоме већ на себи. Аскетским опи-





## Разговор

том спознајемо и надилазимо себе (човека).

Човек као индивидуа јесте биће затворене онтологије, неспособно да надиђе себе. Оно се бори са својом сенком и анимом (анимусом), покушавајући да дође до себе (до селфа, до ега). Са друге стране, човек као личност представља биће отворене онтологије са развијеном хоризонталом и вертикалом. Састајући се са Богом у дубини свога бића, у своме срцу, човек кида ланце трулежности, надилази себе и задобија вечност већ овде на земљи.

Човеков живот није случајност нити је дестинација људског живота смрт, како каже савремена наука. Човек се, према учењу наше Цркве, рађа по Промислу Божјем; његов живот има непоновљиву вредност, а циљ његовог живота јесте победа над смрћу и задобијање Царства небескога.

### Каква су Ваша искуства о значају црквене вере и молитвеног живота у процесу лечења?

Споменуо сам већ улогу срца у молитви. Мени је Господ од раније дао да имам молитву коју – Богу хвала – негујем у мери својих скромних духовних могућности. Као лекар не могу да причам о значају молитве у процесу лечења, јер нисам духовник. Међутим, могу као пацијент да посведочим и поделим са читаоцима лично искуство и доживљај болести. Скоро ме је Господ посетио болешћу, тако да – слава Богу – имам искуства и као пацијент. Истовремено бити и лекар и пацијент представља велико искушење, велику унутрашњу борбу која се води дубоко у срцу. Тада све маске (сва стечена научна знања и сазнања) падају. Физика и метафизика, видљиво и невидљиво, спознајно и неспознајно, добро и лоше у мени беспштедно је водило рат у несагледивим и, до тада, неспознајним дубинама мога срца, док је разум остао беспомоћан. И у таквој ситуацији Бог ми је дао смирења које покушавам да одржим у себи и сада када сам, слава Њему, потпуно оздравео. Заиста, у стањима болести и патње немамо логичког одговора нити решења. Најчешће смо склони паници и у таквим ситуацијама целим нашим

бићем преовладава страх, јер очима гледамо ка смрти. Међутим, ако ту борбу усмеримо навише, искључиво се уздајући у помоћ Јединог Даваоца живота и Исцелитеља, излазимо као победници без обзира на исход болести.

### Који су задаци и циљеви Биоетичког одбора при Светом Архијерејском Синоду наше Цркве, чији сте члан? Пред којим савременим изазовима се налази поменути Одбор?

Биоетички одбор наше Цркве представља тело састављено од теолога и лекара, предвођено од стране Његовог Преосвештенства Епископа крушевачког господина др Давида, а које се бави свим значајнијим биоетичким питањима. Поновио бих пар чињеница које често наглашавам када је биоетика у питању. Напредак науке је, током последњих неколико деценија, толико изражен да се савременом научнику лако може учинити да зна све и да је продро у најдубље тајне људскога бића и живота уопште. У таквом миљеу (све)знања, које нуди савремена наука, научник убрзо долази до тачке да своје знање, захваљујући достигнућима технике и технологије, може веома лако да примени, после чега лако поверује да га у томе нико и ништа не спречава, те да сме да оваплоти оно што је видео да зна и да може. Наравно, ту се одмах поставља логично питање да ли човек сме да ради све што може и што зна! Због свега тога, веома је битно да сва дешавања на пољу науке и технике уобличимо у оквиру биоетике, који ће на крају од стране наших теолога бити еклисиолошки сажети и дефинисани.

Изазова има разних, од оних старих (абортуси, еутаназија, еугеника и слично) до савремених (клонирање, вантелесна оплодња, сурогат материнство, „мождана смрт“). Сви они су веома актуелни и захтевају велико ангажовање.

### На крају, која би била Ваша порука читаоцима Винограда Господњег?

У свему гледајте Господа и никада нећете погрешити.

Разговарао презвитер др Милан Бандобрански



## Оче, да те питам

### Презвитер Вељко Васиљев: О ЦРКВЕНИМ ЗВОНИМА

*Неизоставни део богослужбеног живота Цркве јесте употреба звона. Да бисмо читаоцима предочили богослужбену улогу звона, поставили смо следеће питање презвитеру Вељку Васиљеву:*

**Можете ли нам образложити улогу звона у богослужбеном животу наше свете Цркве?**

„Хвалите Га уз глас трубни, хвалите Га уз псалтир и гусле. Хвалите Га уз бубањ и у хору, хвалите Га уз жице и органе. Хвалите Га уз јасне кимвале, хвалите Га уз кимвале са поклицима. Све што дише нека хвали Господа” (Пс. 150, 6 – 10). Овим надахнутим речима завршава се последњи псалам, позивајући народ Божји да и кроз своје рукотворине прославља свога Творца (ср. IV Мојс. 10, 1 – 11).



Звона Вазнесенског храма у Чуругу

У Старом Завету читамо о сребрним трубама које су обавештавале народ о почетку богослужења, док у почетку историје хришћанске Цркве, у време гоњења хришћана, звона нису постојала, али је епископ, преко својих гласника, обавештавао све вернике понаособ о времену почетка богослужења. По престанку гоњења хришћана, почетком четвртога века, настало је погодно време за настанак и употребу звона. Ипак, она нису одмах и свуда прихваћена, а начин њихове употребе се до данас мењао и развијао.

Када читамо црквени Типик (богослужбени Устав), можемо приметити да једна од првих свештенорадњи за коју се дају упутства јесте звоњење. То уопште не чуди будући да је реч о јединој свештенорадњи које су свесни како они који су присутни у храму на молитви тако и они који су, будући у својим домовима или на другим местима, удаљени. И једнима и другима звоно даје неки знак. Указује верницима да се храм припрема за богослужење, које ће ускоро почети, и позива их на њега, а оне који су одсутни – услед болести, послушања или неког другог оправданог разлога – обавештава да у храму почиње богослужење, те да за тренутак застану, прекрсте се и започну своје лично молитвено правило.

Најсажетији одговор на питање која је намена звона и чему она служе налазимо у молитвама чина њиховог освећења. У прозбама мирне јектеније ђакон нас позива да се помолимо да сви који чују звоњење буду покренути „на прослављање Имена Господњег и вршење заповести Његових; да [звоно] одгони нападе невидљивих непријатеља, да се брујањем звона умирују и утишују сви опаки ветрови, олује, громови и муње”. Даљи поредак чина освећења звона нас, кроз освећујућу молитву, подсећа најпре на трубе у Старом Завету, које је свети пророк Мојсије, по заповести Божјој, начинио за синове Аронове како би они позивали народ израиљски да се поклоне Творцу и да се саберу на молитву (ср. IV Мојс. 10, 1 – 11). Потом се, према поретку чина освећења звона, архијереј или свештенослужитељ моли да звона добију „благодат одозго, како би се верни, слушајући њихов звук, утврђивали у побожности и хитали у цркву на молитву и слављење



## Оче, да те питам

Имена Божјег и дању и ноћу... Јер Он Сâм, ради спасења и користи верних (...), чудотвори не само преко разумних и душеносних створења Својих него и преко бездушних, као што је желез Мојсијев и бакарна змија у пустињи..."

У првој глави Типика проте Василија Николајевића упознајемо следеће називе за звона, који се срећу у богослужбеним књигама: *било, клепало, кампан, тјажкаја и звона*. Реч је о различитим врстама звона каква и данас постоје у светогорским манастирима, са прописима када се која врста употребљава. Најчешће се данас у манастирима најпре клепа, а потом се, пред почетак богослужења, звони у једно звоно, и то уколико се не служи недељно или празнично богослужење, или се звони у више звона ако је недељни или празнични дан. Често и у самом храму постоји неко било којим се монаху на звонику даје знак да почне да звони у звоно, јер не може увек разговарати да се чује читање и појање из цркве. У парохијама се клепало користи само у Страсној седмици, поготову на Велики петак, дан када се, према нашем богослужбеном предању, звона не оглашавају.

У току богослужења звона обавештавају о најзначајнијим деловима службе. На Светој Гори и у другим манастирима звона опомињу монахе који су на послушању у кухињи или другде (па су због тога ван храма) да се ближи део службе на којем би сви желели да узму учешћа, те да се припреме и пођу у храм. Тако у *Светогорском богослужбеном Уставу* читамо: „Црквењак пред почетак читања *Синаксара* твори поклон испред игумана и одлази у припрату да током читања *Синаксара* звони у железно било ван храма. Овим позива све оце који су на неком од послушања да дођу у храм на девету песму.” Из овог кратког одељка сазнајемо на који начин звоно позива све монахе да дођу у храм и буду присутни када се пева *Честњејшују*, када се кади цео храм.

Свети апостол Павле у својој Посланици Солуњанима казује да хришћани треба непрестано да се моле Богу (I Сол. 5, 17). У манастирским заједницама је овај идеал нарочито заступљен, те монаси, шта год да чине, раде то уз молитвени вапај Господу. Самим тим, јасно је да се све свештенорадње које

се односе на богослужење врше са израженом молитвеном дисциплином. Због тога, у појединим типцима, примера ради у *Типику преподобног Саве Освећеног* из Палестине, постоји упутство о томе како монах који има ову дужност треба да се моли Сведржитељу: „Ударати у велико звоно, не сувише споро, појући *Непорочан* или дванаест пута појући педесети псалма. Затим отиди у храм и упали сва кандила и спреми кадионицу, а затим отиди у храм и звони у сва звона.” По процени појединих литургичара, ово прво звоњење – уз изговарање сто седамдесет и шест стихова 118. псалма (или изговарање дванаест пута 50. псалма) пред свеноћно бденије суботом увече (свеноћно бденије по овом Типику предвиђено је сваке суботе увече) – трајало би око пола сата. Такође, ово сведочи о великој ревности монаха, јер су многи знали *Непорочан*, односно 118. псалма напамет.

У нашој помесној Цркви усталила се следећа пракса: за свакодневна богослужења се звони у једно, мање звоно; за недељна богослужења и за спомене већих светих – дакле, и суботом за вечерње и за вечерње уочи светих на чији спомен се служи света Литургија – звони се три пута: први пут – у велико звоно пола сата пред почетак Литургије; други пут – два или три звона петнаест минута пре почетка Литургије; трећи пут – сва звона пред сам почетак Литургије. Када је реч о највећим празницима – Господњим и Богородичиним – сва три пута се звони у сва звона. Свако звоњење је у трајању од једног до три минута. Међу другим православним народима постоје сличне традиције.

У појединим храмовима и манастирима, поготову у Русији и на Светој Гори, постоји много мањих звона разних величина, те вешти звонари стварају различите мелодије за различите празнике. Постоји још један обичај на Светој Гори Атонској, који се односи на период Светле седмице, а то је да ко год у току те седмице дође у посету манастиру у било које доба дана, може да звони у звона. Тиме се истиче оно што је симбол звоњења: после ћутања звона на Велики петак, радост Васкрсења Христовог желимо да саопштимо васцелом свету.



## Библијски појмовник

### Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић: СВЕТО ЈЕВАНЂЕЉЕ ПО МАТЕЈУ

На почетку новозаветне збирке богонадахнутих библијских списа налази се свето Јеванђеље по Матеју. Тако га је Црква назвала по његовом писцу, светом апостолу и јеванђелисту Матеју, једном од дванаесторице непосредних ученика Христових. Име светог апостола Матеја помиње се у сва три синоптичка Јеванђеља (Мат. 9, 9 – 13; 10, 3; Марк. 3, 18; Лук. 6, 15). Пре позива на апостолско служење радио је као цариник у Капернауму и убирао порез од народа за римску окупаци-

ону власт. Спаситељ га је са царинског места позвао на апостолско служење: „Одлазећи Исус оданде [из Капернаума], виде човека где седи на царини, по имену Матеја, и рече му: Хајде за мном. И уставши отиде за њим” (Мат. 9, 9). Као израз радости због сусрета са Господом, кога Матеј још увек није препознао као Бога и Месију, али Га је ценио као изузетног учитеља, Матеј је припремио трпезу у своме дому, где су, поред Господа Христа и апостола, присуствовали и други пријатељи Матејеви,

па међу њима и поједини цариници. То није било по вољи јудејским народним првацима – фарисејима, јер су царинике доживљавали као грешне људе који су се ставили у службу окупационе римске власти. Фарисеји су ученике Христове питали: „Зашто са цариницима и грешницима учитељ ваш једе и пије? А Исус чувши, рече им: Не требају здрави лекара него болесни” (Мат. 9, 11 – 12). После Васкрсења и Вознесења Христовог, Матеј је, заједно са осталим апостолима, боравио у Јерусалиму и дочекао Силазак Духа Светога на апостоле. Свети јеванђелист Лука га спомиње заједно са осталим апостолима у Јерусалиму: „Ови сви бејаху истрајно и једнодушно на молитви и мољењу, са женама и са Маријом, матером Исусовом и са браћом његовом” (Дела ап. 1, 14). Шта је после било са светим апостолом Матејем, где је проповедао Јеванђеље и како је завршио живот? Свето Писмо не говори ништа о томе, а Предање Цркве, према сведочанству светог Иринеја Лионског, каже да је проповедао Јеванђеље најпре у Палестини,



Свети апостол и јеванђелист Матеј, Саборни храм у Новом Саду



## Библијски појмовник

а затим међу Етиопљанима и Персијанцима. Осим као апостола и писца Јеванђеља, Црква га прославља и као светог мученика, јер је мученички окончао овоземаљски живот.

О светом апостолу Матеју као писцу овог Јеванђеља сведоче и рани црквени Оци и писци. Свети Иринеј Лионски пише да је „Матеј језиком Јевреја објавио Јеванђеље”. О апостолу Матеју као писцу Јеванђеља сведоче и Ориген, Јевсевије Кесаријски, Климент Александријски, Тертулијан, као и многи други.

Јеванђеље по Матеју има двадесет и осам глава. Основни садржај Јеванђеља чини шест великих целина, а то су: *Беседа на гори* (5 – 7), Христово послање апостолâ (10), Спаситељеве приче (13 – 20), поука ученицима (19), осуда лицемерја књижника и фарисеја (23), говори о крају света (24 – 25). У последњим главама Јеванђеља описано је Христово последње предсказање страдања, Тајна вечера, молитва у Гетсиманији, Јудино издајство, хватање Христа и Његово извођење на суд пред јудејским првосвештеником Кајафом и Синедрионом, Петрово одрицање и кајање, Христово страдање и Распеће, смрт и Васкрсење. Јеванђеље по Матеју завршава се јављањем

Васкрслог Господа ученицима и Његовом заповешћу: „Идите, дакле, и научите све народе крштавајући их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе све што сам вам заповедио; и ево, ја сам са вама у све дане до свршетка века. Амин” (28, 19 – 20).

Јеванђеље по Матеју је упућено хришћанима из Палестине. Свети апостол и јеванђелист Матеј је желео да увери своје адресате, који су духовно одгајани на Светом Писму и Предању Старога Завета, да Исус јесте Христос, Месија и да Он није дошао да укине Закон и Пророке него да испуни; његов долазак су пророци предсказали, а верни Израил вековима ишчекивао. Месија је дошао, али Га, нажалост, многи синови Израилјеви нису прихватили већ су Га одбацили и разапели. Зато свети јеванђелист Матеј, једини од јеванђелиста, записује Спаситељев жал над Јерусалимом и над децом његовом: „Јерусалиме, Јерусалиме, који убијаш пророке и засипаш камењем послане теби, колико пута хтедох да саберем чеда твоја, као што кокош сакупља пилиће своје под крила, и не хтедохте! Ето ће вам се оставити кућа ваша пуста” (Мат. 23, 37 – 38).





## Из светоотачке ризнице

### Свети Василије Велики: О СВЕТОМЕ ДУХУ

**45.**– Као што је један Отац и један Син, тако је и један Дух Свети. Према томе, Он је толико далеко од створене природе колико је оно што је једно и јединствено далеко од оних ствари које поседују сложеност и мношину; а толико је сједињен са Оцем и Сином колику блискост има јединица са јединицом.

**46.**– А да Дух заједничари у Њиховој природи, не показује се само на основу овога већ и на основу тога што се каже да је Он од Бога; но, не онако како све постојеће јесте од Бога него тако што исходи од Бога, не Рођењем попут Сина, већ као дах уста Божјих. Наравно, „уста Божја“ не треба замислити као део Божјег тела, нити Духа треба замислити као дах који се разлива, већ „уста“ треба схватити богодолично, а Духа као живо биће које има власт над освећењем; на тај начин се, са једне стране, показује сродност Духа са Оцем и Сином, а са друге, чува се неизразивост начина Његовог постојања. Он се назива и Духом Христовим, јер је по природи са Њим сједињен. Стога, „ако неко нема Духа Христовог, он није Његов“ (Римљ. 8, 9). И зато једино Он достојно прославља Господа. Јер, Господ каже: „Он ће мене прославити, јер од мојега ће узети и јавиће вам“ (Јов. 16, 14); али, не као творевина него као „Дух истине“, тако што ће Собом јасно објавити истину и тако што ће, као Дух мудрости, Својим величанством објавити Христа, Који је Сила и Премудрост Божја. А као Утешитељ, Он Собом изражава доброту Утешитеља Који Га је послао, показујући Својим достојанством величанственост Онога од Кога исходи. Постоји, дакле, некаква природна слава, попут светлости која је слава Сунца, и некаква спољашња слава, која се по слободном расуђивању придаје светима. Но, и она је двојака; јер, пророк каже: „Син поштује оца и слуга господара својега“ (Мал. 1, 6). И тако, једну од њих, ону

ропску, исказује творевина, док ону другу, по сродности, да се тако изразим, упућује Дух. Јер, као што Господ за Себе каже: „Ја Те прославих на земљи; дело сврших које си ми дао да извршим“ (Јов. 17, 4), тако каже и за Утешитеља: „Он ће мене прославити, јер од мојега ће узети и јавиће вам“ (Јов. 16, 14). И као што Отац прославља Сина говорећи: „Прославих [Те] и опет ћу [Те] прославити“ (Јов. 12, 28), тако се и Дух прославља због заједничарења са Оцем и Сином, по сведочењу Јединороднога, Који каже: „Сваки грех и хула опростиће се људима, а хула на Духа Светога неће се опростити“ (Мат. 12, 31).

**47.**– Ако просветљујућом силом видимо красоту Образа невидљивога Бога и ако помоћу ње бивамо узведени до наткрасног виђења Праобраза, ту је нераздвојиво присутан Дух знања, Који жељнима виђења истине Својим присуством дарује могућност созерцања Образа, не показујући им Га споља него их, кроз живљење у Њему, приводи ка Његовом познању. Јер, као што „нико не зна Оца до Син“ (Мат. 11, 27), тако и „нико не може рећи: Исус је Господ, осим у Духу Светоме“ (I Кор. 12, 3). Јер, није речено: „Духом“ (*διὰ Πνεύματος*) већ: „у Духу“ (*ἐν Πνεύματι*); и још је речено: „Бог је Дух; и који Му се клањају, у духу и истини треба да се клањају“ (Јов. 4, 24). Као што је и писано: „У светлости Твојој видимо светлост“ (Јов. 4, 24), односно у просветљењу од Духа видимо „светлост истиниту која обасјава свакога човека који долази на свет“ (Јов. 1, 9). Другим речима, Дух у Себи показује славу Јединороднога Сина и истинским поклоницима Собом омогућује познање Бога. Пут богопознања, дакле, почиње од једнога Духа и кроз једнога Сина доспева до једнога Оца. И обратно, природна доброта, природно освећење и царско достојанство од Оца се, кроз Јединороднога Сина, простиру до Духа.

Свети Василије Велики, *О Светоме Духу*,  
Беседа, Нови Сад 2016, стр. 275 – 278.



## О ави Макарију Египатском

3. Ава Макарије, док је пребивао у пустињи Панеримосу, беше једини отшелник у њој, док је нешто ниже била друга пустиња са многобројним монасима. И док је старац једном посматрао пут, угледа Сатану у људском облику како, пењући се, пролази крај њега; а изгледало је као да носи везени огртач од избушеног платна, а из сваке рупе висила је бочица са уљем. И рече му велики старац:

– Куда ћеш?

Овај одговори:

– Идем да посетим браћу.

А старац рече:

– А за шта ће ти те бочице?

Овај одговори:

– Носим понуде браћи.

А старац рече:

– Зар све то?

Он одговори:

– Да; ако се некеме не свиђа једно уље, носим друго; а ако ни то, дајем треће; нешто од овога ће му се допасти.

И рекавши то, отиде. А старац настави да посматра путеве, док се овај не врати. И када га виде, старац му рече:

– Да се спасеш.

А овај одговори:

– Како се ја могу спасити?

Старац му вели:

– Зашто?

А овај рече:

– Јер су сви постали груби према мени и нико ме не прихвата.

Старац му вели:

– Зар немаш тамо ниједног пријатеља?

Овај одговори:

– Да, имам тамо само једног пријатеља, па ме макар он слуша, а када ме види окреће се као мотовило.

Старац му вели:

– И како се зове тај брат?

А овај одговори:

– Теопемпт.

И рекавши то, отиде. А ава Макарије устане и пође у доњу пустињу. Када то монаси сазнају, узму палмове гранчице и изиђу му у сусрет. И сваки од њих се припреми, мислећи

да ће старац завршити код њега. Али он запита ко је тај по имену Теопемпт, који беше на гори. Па када га пронађе, уђе у његову келију. И Теопемпт га радосно прими. А када поче да бива слободнији пред старцем, овај вели:

– Како је са твојим стварима, брате?

А он рече:

– Твојим молитвама, добро.

Старац вели:

– Не нападају ли те помисли?

А он рече:

– Сада сам добро.

Јер се плашио да каже истину. Старац му вели:

– Ето, колико година сам подвижник и сећам се свих, па и мене старца узнемирава дух блуда.

Теопемпт одговори:

– Заиста, аво, и мене.

А старац стаде говорити како га, тобоже, нападају и друге помисли, док га није наговорио да се исповеди. Затим га упита:

– Како постиш?

А овај му каже:

– До деветог часа.

Вели му старац:

– Пости до вечери, извршавај свој подвиг и изговарај Јеванђеље и друга Писма, па ако ти дође помисао, никада не гледај доле већ увек горе, и Господ ће ти одмах помоћи.

И закрстивши брата, старац пође у своју пустињу.

Посматрајући опет низ пут, угледа оног демона, па му вели:

– Где опет идеш?

Овај одговори:

– Да посетим браћу.

И отиде. А када се врати, рече му светитељ:

– Како су браћа?

Овај одговори:

– Лоше.

А старац упита:

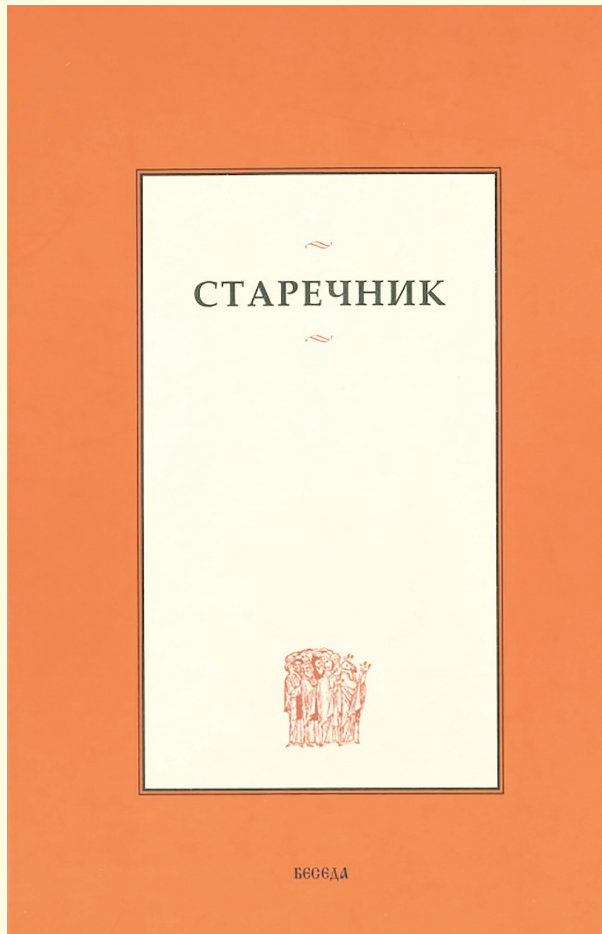
– Зашто?

Он одговори:

– Сви су они груби, а највеће зло је у томе што се и онај који ми је био послушни прија-



## Старечник



тељ, не знам како, окренуо од мене и не слуша ме ни он већ је постао грубљи од осталих; и заклек се да нећу ступити тамо док не прође доста година.

И рекавши то отиде, остављајући старца. А светитељ уђе у своју келију.

**4.** Посети ава Макарије Велики аву Антонија на гори.

И када покуца на врата, овај изиђе и упита га:

– Ко си ти?

Он одговори:

– Ја сам Макарије.

Овај, затворивши врата, уђе и остави га напољу. Видевши, међутим, његово стрпљење, он му отвори и, показујући велику радост, рече:

– Већ дуго сам желео да те видим, слушајући о теби.

И угости га, дајући му да се одмори, јер беше веома уморан. А када дође вече, ава Антоније потопи у воду палмовога прућа за себе. А ава Макарије му рече:

– Допусти ми да потопим и ја за себе.

Он му одговори:

– Потопи.

И начинивши велики сноп, он га потопи. И седећи од вечери, плели су, разговарајући о спасењу душâ. А уже које је исплео, кроз прозор се спуштало у пећину. А када блажени Антоније јутром уђе, виде колико је Макаријево уже, па рече:

– Много снаге излази из тих руку.

**5.** Говорио је ава Макарије својој браћи о опустошењу Скита:

– Када видите да се келија гради покрај оазе, знајте да јој је пустошење близу; када видите дрвеће, пустошење је пред вратима; када видите децу, узмите своје огртаче и одлазите.

**6.** Причао је опет, желећи да утешу браћу:

Дође овде једно ђавоимано дете, заједно са својом мајком, па јој рече:

– Устани старице, идемо одавде.

А она рече:

– Не могу да пешачим.

Рече јој дете:

– Ја ћу те носити.

А ја се зачудих лукавству демона, како је желео да их удаљи.

*Старечник, Беседа, Нови Сад 2020, стр. 222 – 226.*





## Презвитер Перо Анђелић: СТО СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА ОД ИЗГРАДЊЕ ХРАМА СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЈЕВАНЂЕЛИСТА МАРКА У КУЛИ

О месту и времену изградње првог храма у Кули не постоје сведочанства. Други храм, који је био посвећен Светој Тројици, налазио се југоисточно од данашње цркве. Први и други храм били су изграђени од трошних материјала, дрвета и земље.

Данашњи храм Светог апостола и јеванђелиста Марка је први православни храм у Кули који је саграђен од чврстог материјала – печене опеке, а био је покривен шиндром. Изградња овог храма је трајала од 1846. до

априла 1927. године, епископ бачки Иринеј (Ђирић) извршио је чин освећења нових звона.

У Априлском рату, 1941. године, страдали су свештеници, часници Црквеног одбора, црквењаци, као и парохијани храма у Кули. Окупационе мађарско-фашистичке снаге провалиле су у храм 14. априла 1941. године. Обојица пароха, протојереј Сава Дамјанов и протонамесник Ђура Попов, председник Црквеног одбора и црквењаци ухапшени су и држани као таоци. Црквењак Сава Шовљански је обешен на улазу у храм. Торањ и зидови храма су оштећени у пуцњави. Црквени инвентар је покраден, а храм опустошен. Поред осталог, украдени су скупочено Јеванђеље и сребрни путир, који су били стари око двеста година. Храм је био затворен и у њему се није богослужило од 14. априла до 6. јула 1941. године. У парохијски дом се уселила окупациона војска и у њему боравила све до 15. октобра 1941. године.

Шездесетих година двадесетог века Црквена општина кулска је, на месту некадашњег парохијског дома,

изградила нов парохијски дом за потребе свештенства и верног народа. По завршетку његове изградње, чин освећења је, 13. октобра 1968. године, извршио епископ бачки Никанор (Иличић).

Крајем осамдесетих година двадесетог века парохијани кулске парохије успели су да обнове већи део храма. Постављен је новоизграђен и позлаћен крст на торањ храма и замењен је бакарни покривач крова цркве, док је фасада прекречена.

Овог, 2022. лета Господњег, навршава се сто седамдесет година од завршетка изградње храма Светог апостола и јеванђелиста Марка, храма који је сабирао и данас сабира верни народ Куле.



Храм светог апостола и јеванђелиста Марка у Кули

1852. године. Изградња је прекинута услед Мађарске буне 1848. године, када је порушен део изграђених зидова храма, а настављена је крајем 1849. Богослужбени живот при овом храму почео је 1851, а грађевински радови су завршени 1852. године.

Први радови на поправци крова и торња храма су вршени током 1926. године. При самом крају радова, у недељу, 10. октобра 1926. године, у вечерњим часовима, на крову храма је избио велики пожар, који се проширио на читаво здање. Торањ и кров храма су изгорели, а три звона су се истопила, док је четврто сачувано и пренето на гробље. Унутрашњост и спољашњост храма су уништени. После санације храма, на Велики четвртак, 8/21.



## Портрети говоре

### Милан Степановић: БРАЋА МИХАЈЛОВИЋ – ВЕЛИКИ ДОБРОТВОРИ ЦРКВЕНЕ ОПШТИНЕ СОМБОРСКЕ

Међу најутицајнијим и најугледнијим сомборским Србима у 19. веку, значајно место припадало је браћи Николи и Георгију Михајловићу, потомцима старе сомборске племићке породице и великим добротворима српске просвете и Црквене општине сомборске.

Никола Ника Михајловић рођен је у Сомбору 1811. године као најстарији син имућног сомборског грађанина Петра Михајловића и Марије, девојаштвом из ковиљске трговачке породице Јовановић (њена старија сестра Катарина била је снаха Сомборца Павла Платона Атанацковића, доцније владике будимског, па бачког, а њена млађа сестра Христина била је удата за ковиљског граничарског официра Петра Костића, са којим је имала сина Лазара, потоњег чувеног српског песника). Две године касније, 1813, рођен је и Никин млађи брат Георгије Ђока Михајловић.

Основну школу Ника и Ђока Михајловић завршили су у Сомбору, а Ника је касније отишао да студира право на Пештанском универзитету. После завршених студија вратио се у Сомбор, где је 1831. отворио своју адвокатску канцеларију. Када је у наставу сомборске Српске учитељске школе (Препарандије) уведен и мађарски језик, Ника Михајловић је, као врстан зналац тог језика, од 1834. до 1842. године био препарандијски професор мађарског, а као одличан правник допринео је превазилажењу кризе у коју је ова школа била запала почетком тридесетих година 19. столећа. Године 1842. Ника Михајловић изабран је за

подбележника сомборског градског Магистрата, а 1848. и за главног градског судију. У августу 1849. постао је и сомборски градоначелник, а наредне, 1850. године, у време Војводства српског, био је изабран за судију сомборског Среског суда. Од 1854. члан је Земалског суда у Темишвару, где је 1861. именован за судију Апелационог суда, а наредне године и за заступника великог жупана Темишварске жупаније. За саветника Угарске дворске канцеларије у Бечу

Ника Михајловић постављен је 1863. године. Две године касније изабран је за сомборског посланика првог Угарског сабора у Пешти, а 1867. и за великог жупана Бачко-бодрошке жупаније (био је једини Србин на том положају у историји ове жупаније). Од 1869. именован је за председника Касационог суда у Будиму. Исте године основана је Краљевска курија као највиши суд у Угарској, а Ника Михајловић је изабран за председника Сената Краљевске курије. Године 1883.

постао је потпредседник Курије, а 1884. и председник Краљев-

ске судске табле у Будимпешти (заправо Врховног суда Краљевине Угарске), што је био највиши судски положај у тадашњој Угарској. Пензионисан је 1887. године, а за претходне заслуге цар и краљ Франц Јосиф именован га је за доживотног члана угарског Горњег дома и одликовао га је високим Орденом гвоздене круне II степена.

Ника Михајловић је важио за најбољег znalца Грађанског закона у целој Угарској, а



*Никола Михајловић, рад Уроша Предића*



## Портрети говоре

написао је и знатан број правничких расправа. После пензионисања он се у два наврата правном аргументацијом супротставио покушајима сужавања српске црквено-просветне и народне аутономије. Професор сомборске Препарандије Мита Калић у свом посмртном говору Ники Михајловићу изрекао је како је Михајловић „у два маха похитао на уставно бојиште, онако стар, онаки великодостојник државни, бивши председник Краљеве табле и носилац одличја гвоздене круне, да, без обзира на свој деликатни положај, своју свету веру од напада брани”.

Георгије Ђока Михајловић се није школовао попут свог брата већ се успешно бавио трговином и ускоро је постао један од најимућнијих сомборских земљопоседника. Био је један од оснивача сомборске Српске читаонице 1845. и Градске библиотеке 1859. године. У кући двојице браће Михајловића, која се налазила

преко пута порте сомборске Светођурђевске цркве и старог здања Српске препарандије, редовно је, приликом својих честих долазака у Сомбор, боравио њихов знатно млађи брат од тетке, знаменити српски песник Лаза Костић (1841 – 1910), о коме су се браћа ваљано старала и помагала га још од његове ране младости. Ника Михајловић није имао деце, а Ђокина преминула кћер јединица Јулијана (1840 – 1863) била је уда-та за сомборског градоначелника Антонија Коњовића.

Имућна браћа Ника и Ђока Михајловић били су добротвори читавог свог живота, а када су се, у року од свега пола године, обојица упокојили (Ника у фебруару, а Ђока у августу 1895. године), велики део свог иметка тестаментима су оставили сомборској православној Црквеној општини. Своју кућу преко

пута Светођурђевске цркве оставили су са завештањем да на њеном месту буде подигнуто здање средишње српске вероисповедне народне школе. За подизање те школе оставили су богато уређен и опремљен салаш са сто осамдесет једним јутром земље, тако да ово

имање представља јемство за подигнута средства, која би била довољна да се школа са свим потребним кабинетима сагради, а када та средства буду враћена из амортизације, да салаш и земља представљају *Закладу Јулије Михајловићеве, уда-те Коњовићке* (скраћено *Јулијанум*), за вечити спомен на кћер Ђоке и синовицу Нике Михајловића. Из прихода ове закладе било је предвиђено да се годишње обезбеде мирази (у висини од педесет до двеста форинти, односно од сто до четиристо круна) за шест до девет сиромашних, а честитих сомборских девојка из разних сталежа (грађанског, ратарског и занатског), које би се удале за поштене и вредне Србе.



Георгије Михајловић, рад Саве Стојкова

Такође, из ове накладе годишње би се обезбедио почетни капитал (од четиристо форинти или осамсто круна) за једног ваљаног и вредног трговца српске народности, који би тим капиталом отпочео самосталну трговачку делатност, а слична помоћ годишње је требало да буде исплаћена и једном српском механичару, као и једном српском занатлији који се бави такозваним „немачким занатима” (браварски, столарски и тако даље). По сто форинти (двеста круна) требало је да се годишње исплаћује једном ученику и једној ученици четвртог разреда сомборске Српске учитељске школе (Препарандије), примерног владања, који би са одличним успехом завршили претходна три разреда ове школе. Из годишњег прилива средстава у наклади *Јулијанум* давана је и новчана помоћ српским културним и здравственим установама и

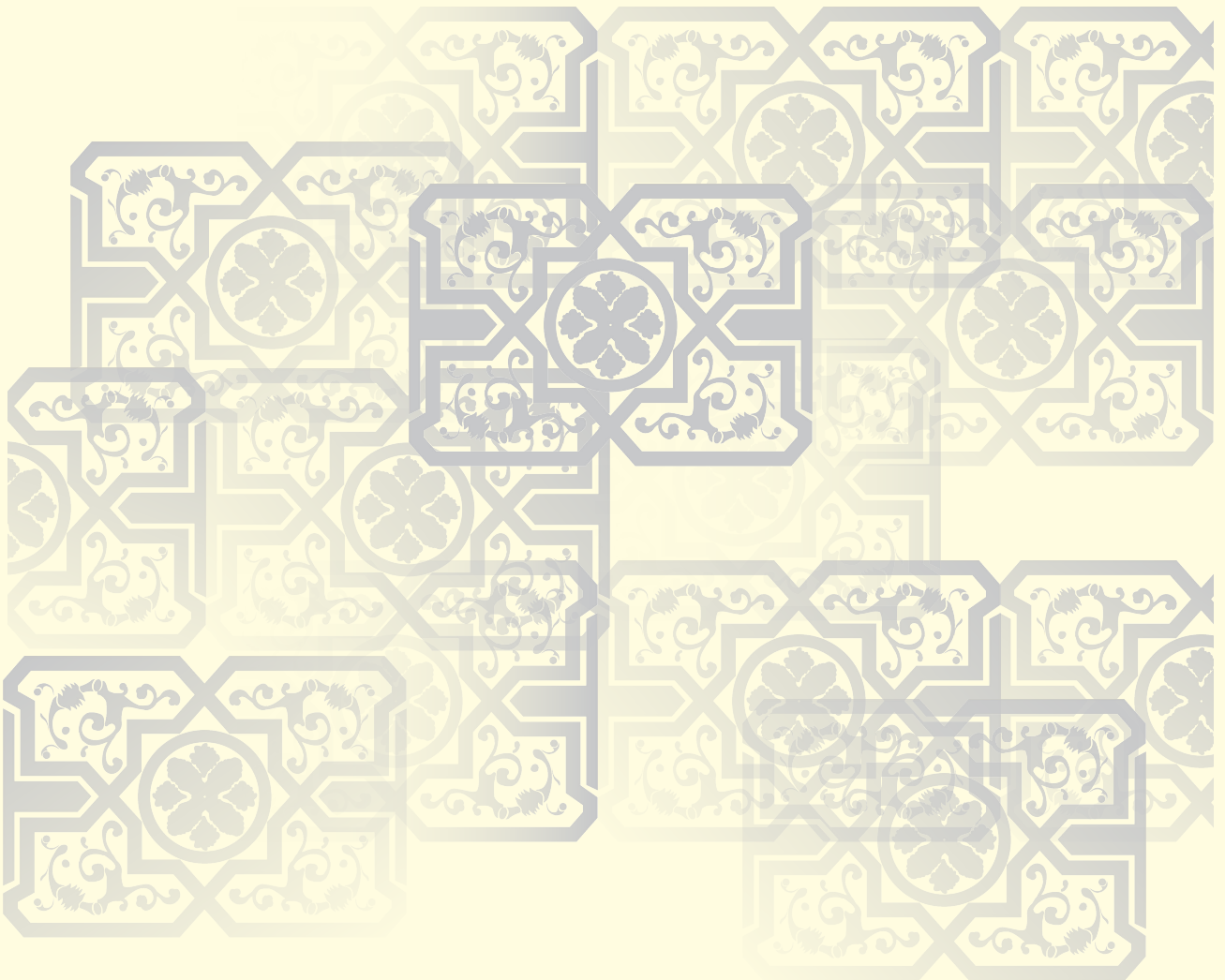


## Портрети говоре

друштвима у Сомбору, Новом Саду и Сремским Карловцима.

По пројекту градског мерника Милана Гргурова, на плацу некадашње куће Нике и Ђоке Михајловића, 1903. године завршена је изградња великог једносратног школског здања са фасадом у стилу еклектицизма, са натписом на pročелу зграде: *Ника и Ђока Михајловић српском народу*. И сама школа понела је име „Браћа Михајловић”. Зграда је освећена у присуству многобројног народа, црквених и градских отаца, као и представника државних власти, 24. августа / 6. септембра исте године, а наставницима и ђацима здање је на употребу свечано предао Јован Благојевић, тадашњи председник Црквене општине сомборске. Том приликом беседио је Никола Ђ. Вукићевић, управник

градских српских основних школа у Сомбору и дугогодишњи управник сомборске Српске препарандије, као и школски надзорник свих српских вероисповедних и народних школа на простору Карловачке Патријаршије. Трошкови градње школе износили су 60.858 круна. Пола века касније (1953/54) Основној школи „Браћа Михајловић” промењен је назив у „Никола Вукићевић”, по имену већ поменутог знаменитог српског педагога. После Другог светског рата скинут је и ктиторски натпис, који је враћен приликом обнове школског здања, почетком овог столећа. Школа и данас ради у истој, нешто проширеној и дограђеној згради, подигнутој средствима великих српских добротвора и за српски род многозаслужне браће Нике и Ђоке Михајловића.





Стеван Јурић:  
ДРАГОЦЕНА СВЕДОЧАНСТВА О СВЕТОМ ВЛАДИЦИ  
НИКОЛАЈУ

(О Владици Николају – Шта савременици кажу. Изабрани текстови истакнутих поштовалаца о светом Владици и његовом делу, приредио архимандрит Јован Радосављевић, Епархија ваљевска, Ваљево 2019, 704 стр.)

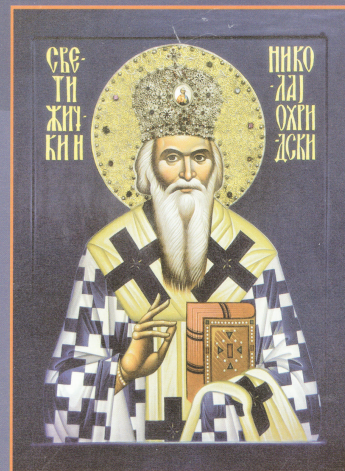
У издању Епархије ваљевске, 2019. године је објављена књига *О владци Николају – Шта савременици кажу. Изабрани текстови истакнутих поштовалаца о светом Владици и његовом делу*. Објављивање књиге је благословио блаженопочивши епископ ваљевски Милутин, а књигу је приредио блажене успомене архимандрит Јован (Радосављевић).

Овај зборник садржи тридесет и два текста различитих аутора који говоре о светом Владици Николају Охридском и Жичком, његовом животу, архипастирској служби и књижевном раду. Уз предговор др Александра Стојановића, уводну реч епископа ваљевског Милутина и поговор приређивача књиге, у зборнику је објављено тридесет и пет драгоцених текстова који осветљавају личност српског Златоуста.

Међу ауторима текстова највише је, разумљиво, свештенослужитеља. То су: епископи жички Василије, шабачко-ваљевски Јован, шумадијски Сава, архимандрити Јустин (Поповић) и Јован (Радосављевић), протојереји Милисав Д. Протић, др Димитрије Најдановић, Милун Костић, Душан Поповић, Љубомир Костић, Милан Д. Јанковић, Драгољуб Цокић и протођакон Љубомир Ранковић. Сви они су били или нешто млађи савременици и сарадници светог Владике Николаја или су од његових савременика прикупили сазнања која су записали.

Ту су и текстови наших истакнутих интелектуалаца: професора др Слободана В. Јовановића, новинара Милана Јовановића-Стојимировића, математичара и астронаутичара др Миломира М. Станишића, књижевника Антонија Ђурића и Жељка З. Јелића, вредног истраживача српског хришћанског интелектуалног наслеђа.

Зборник садржи и текстове које су написали страни аутори: англикански бискуп Џорџ Бел, Јован Шаховској, архиепископ санфранцискански, Јован Максимович, архиепископ шангајски и санфранцискански, и професор Владимир Мајевски. Уз ове текстове објављено је и неколико некролога и беседа одржаних над одром светог Владике Николаја, као и више кратких белешки разних аутора о њему.



О ВЛАДИЦИ  
НИКОЛАЈУ

*Шта савременици кажу*

ИЗАБРАНИ ТЕКСТОВИ ИСТАКНУТИХ ПОШТОВАЛАЦА  
О СВЕТОМ ВЛАДИЦИ И ЊЕГОВОМ ДЕЛУ

Приредио Архимандрит Јован Радосављевић

Сви ови текстови, расути по различитим књигама и периодици, од којих су неки тешко или никако доступни данашњем читаоцу,



## Издавачка делатност

сада су сабрани у једну књигу захваљујући вишегодишњем труду блаженопочившег архимандрита Јована (Радосављевића), једног од најбољих познавалаца живота и дела светог Владике Николаја.

Сабрани текстови читаоцу пружају мало познате податке из живота светог Владике Николаја. О светитељевом детињству и школовању опширно и нежно пише његов синовац епископ шабачко-ваљевски Јован, који је посебну пажњу посветио епископској служби светог Николаја у Охриду и Жичи, његовој бризи за сиротињу и градитељским подухватима и плановима.

Прота Љубомир Костић, школски друг светог Владике Николаја, сведочи о утицају који је Николај, „усправни младић у опанцима, преплануо од сунца, пригушеног гласа“, још као ђак имао на београдску омладину и великошколце.

Шта су о светом Николају мислили великани попут светог аве Јустина и Михајла Пупина, можемо прочитати у „Осврту на Николајеве *Молитве на језеру*“ светога Аве и у Пупиновом писму упућеном Николи Пашићу.

Др Димитрије Најдановић исцрпно пише о мисији светог Владике Николаја у Америци и Великој Британији, говорима и предавањима која је тамо држао и одликовањима које је добио, међу којима се истиче Повеља кентербериског надбискупа.

Четири текста блаженопочившег епископа шумадијског Саве посвећена су боравку светог Николаја у Америци током Првог светског рата, његовим напорима на организовању црквеног живота међу српским исељеницима, тешкоћама и ометањима која су долазила са разних страна, па чак и са оних одакле се најмање надао.

У тексту протe Милана Д. Јанковића могу се наћи мало познати подаци о учешћу светог Владике у одбрани Београда 1914. године, када ноћи проводи са војницима на Ади Циганлији, храбрећи и бодрећи бранитеље Београда.

Посебно занимљиво сведочење је из пера Милана Јовановића-Стојимировића, једног од најугледнијих српских новинара између два светска рата, који објашњава

колико је необична и важна била појава светог Владике Николаја у Србији на почетку прошлог века, у чијој Цркви тада, према његовим речима, није било великих духовних фигура. Тек од Николајевог доласка у Београд, каже писац, почиње прекретница у духовном животу. Писац доноси занимљива сведочења о разним догађајима за време светитељевог боравка у Охриду, којима је лично присуствовао. Ту се издвајају описи сусретâ са краљем Александром, патријархом Варнавом, Станиславом Винавером, али и са студентима и обичним сељацима.

У исцрпном тексту професора Миломира М. Станишића можемо наћи слабо знане податке о студирању светога Николаја у Европи, али и о томе какав је он утисак оставио на Јована Скерлића, Бранислава Нушића, Бранка Лазаревића. Сазнајемо и како је свети Владика организовао долазак митрополита Димитрија у Лондон усред вихора Првог светског рата, ради представљања српске Голготе, или сусрет Николе Пашића са Лојдом Џорџом.

Дугогодишњи парох у Лондону прота Милун С. Костић ванредно лепо објашњава како је свети Николај био спона између Енглеске и Србије, износећи мало познате детаље о његовом односу са леди Пеџет и Робертом Ситон-Вотсоном, али и описује како је, као студент, „кријумчарио“ књиге светога Владике у Србију.

Текст архимандрита Јована (Радосављевића), у којем он детаљно описује боравак светог Николаја у логору Дахау, посебно је значајан, јер још увек, у одређеним круговима у Србији, појединци покушавају да српског Златоуста представе као симпатизера и сарадника нациста, а његов боравак у логору, у најмању руку, као излет.

Владичине тамничке године проведене у манастиру Војловици током Другог светског рата детаљно описује протосинђел Василије (Костић), потоњи епископ бањалучки и жички. Читајући о светитељевом смиреном подношењу сужањства, понижења и оскудице, постаје јасно како је, коју деценију касније, епископ Василије онако смирено трпео пребијање од стране руље у Бањалуци и заговор у Краљеву.



## Издавачка делатност

Прота Драгољуб Цокић, који је готово свакодневно био са светим Владиком Николајем током последњих година његовог живота, записао је десетине разних догађаја за време светитељевог живота у изгнанству, који нам откривају светог Николаја као скромног монаха, пастира Цркве и националног делатника, који подједнако изгара када треба да врати вери од Цркве отпалог угледног Србина лекара или када Срби у Америци не могу да се договоре око подизања споменика Николи Тесли.

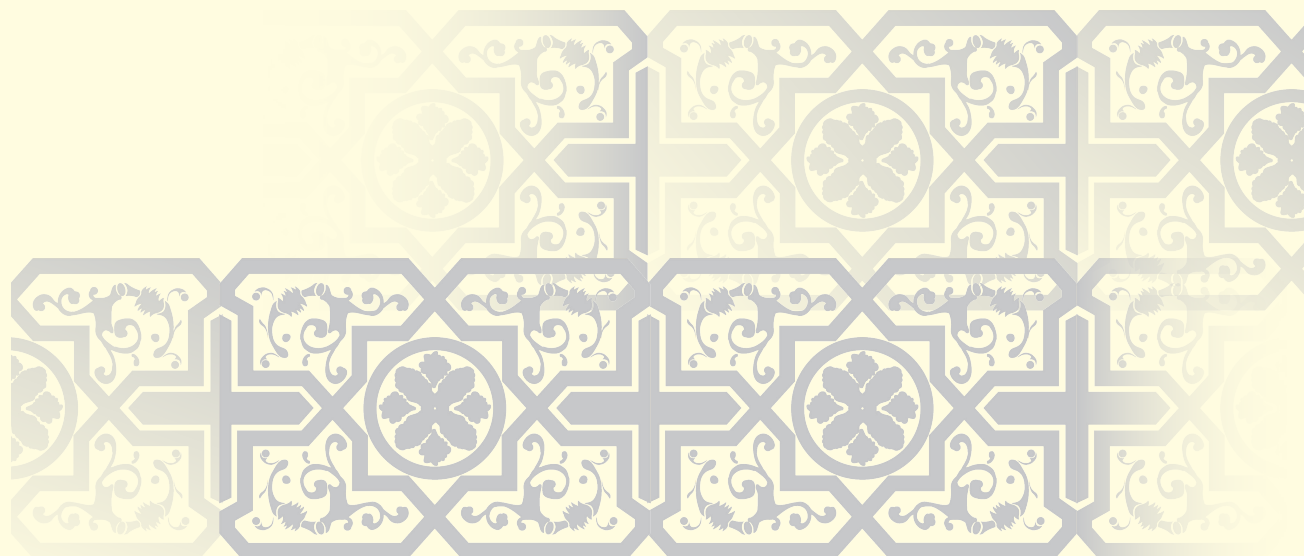
Истраживач Жељко Јелић сакупио је многобројна донедавно непозната писма светог Владике Николаја, писана од краја Другог светског рата па до пред смрт. Из тих писама, упућених најразличитијим људима, од Винстона Черчила до проте Миливоја Маричића, детаљно сазнајемо о тегобним данима изгнанства, али и о жељи светог Николаја да се врати у Отаџбину. Ова писма, заједно са писмима упућеним пре рата Светом Архијерејском Сабору, Синоду, министрима, посланицима и другим државним званичницима, откривају светог Владику као непоколебивог и непопустљивог борца за одбрану интереса Цркве.

У тексту Владимира Мајевског можемо прочитати необичне податке о смрти светог Николаја, који тек треба да постану тема истраживања.

Текст Антонија Ђурића, иако писан пре више од три деценије, савремен је и данас, јер постоје дрзници који светог Владику Николаја и сада оспоравају.

Приређивач књиге, блажене успомене архимандрит Јован (Радосављевић), у поговору је лепо приметио да поједини аутори, без обзира на то што понављају поједине сличне мисли и податке из живота светог Владике Николаја, наше знање о њему чине богатијим и целовитијим. Отац Јован је у праву када каже да књига не може да замори читаоца. Напротив, чита се у даху. Ово је лепо изразио и блаженопочивши епископ Милутин, када је у предговору написао: „Јединствена је ова књига, јер поред мноштва написаног од њега и о њему, открива нам доста непознатог о Владици Николају. Доста непрочитаног о њему и од њега. Приликом читања ове књиге не осећа се замарање. Само су на тренутке потребне мале паузе ради дивљења и созерцања.”

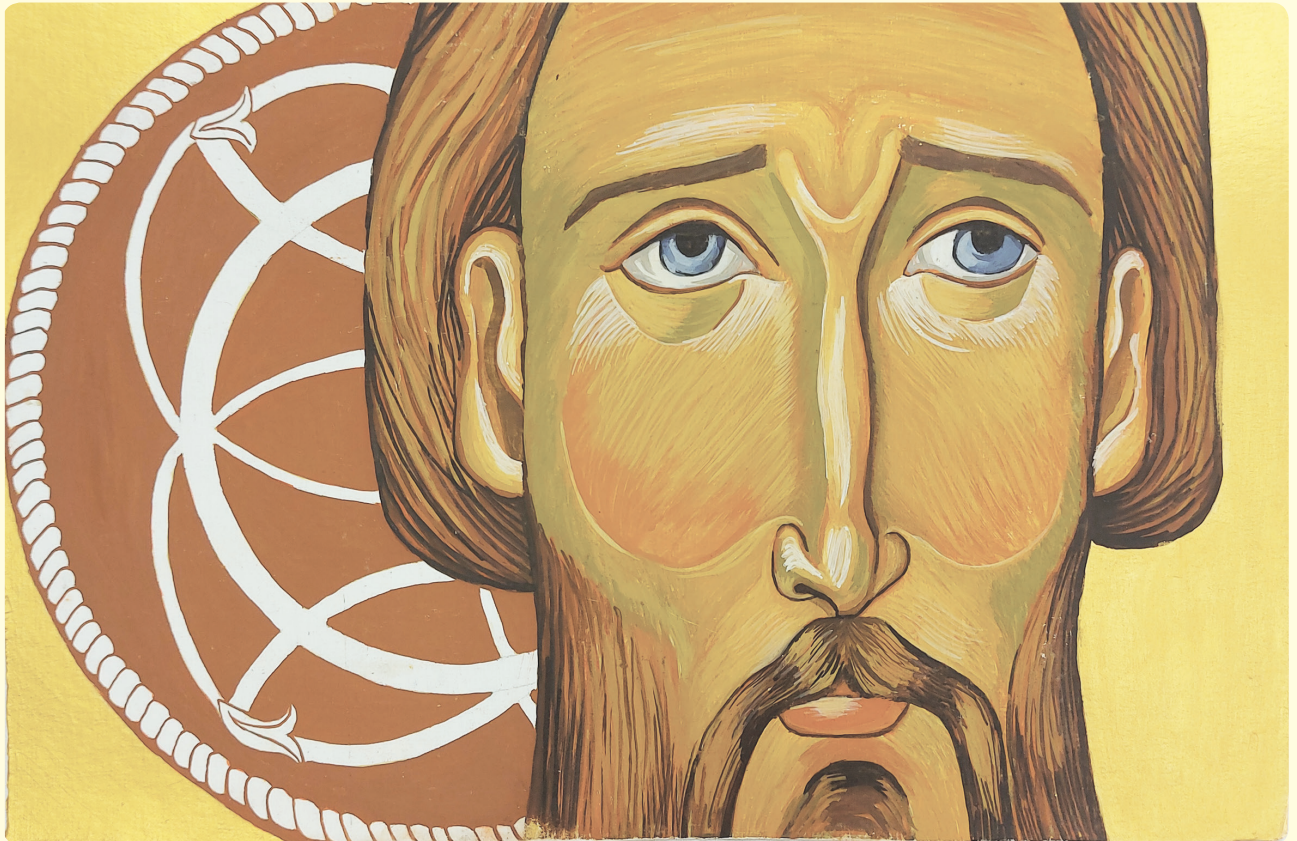
Ова књига, настала са намером да се на једном месту саберу сви текстови о лелићком Златоусту како би се избегли погрешни коментари и злонамерне интерпретације, превазишла је разлог свог настанка. Постала је својеврстан, незаобилазан и незамењив увод у читање дела светог Владике Николаја. Стога је нашем верном народу срдечно препоручујемо за читање.





## Из школске клупе

### СВЕТИ САВА КРОЗ ВЕКОВЕ ГЛЕДА



Свети Сава

„Сав забринут за душу своју и душу свог народа Свети Сава је даноноћно проливао сузе у молитвама Богу. По великом разуму своје он је као дечак од седамнаест година увидео пролазност света и ништавило светске славе. Увидео је оно што данас ни многи старци нису у стању да увиде. Оставио је све и пошао за оним што је стварно, непролазно и вечно.”

Речи светог Николаја Жичког увод су у скромну причу захвалности српског народа према свом оцу Светом Сави. Многе наше мисли остаће недоречене, али живот и дело српског пастира заувек су у нашим срцима и мислима и страже над њима у нашој тежњи да ходимо правим путем.

Манастир Жича – пре свега свето место, место заједнице Бога са људима – био је средиште Српске Архиепископије. Ту значајну улогу Жича је имала захваљујући баш њему, првом Архиепископу српском, Светом Сави.

Он је објединио свој народ и издејствовао аутокефалност Српске Православне Цркве.

Свети Сава је још у детињству исказао велику приврженост монашком учењу. Житија и, наравно, Библија, као темељ даљег образовања, били су свакодневни слободни избор мудре главе у телу младића. Као реводно и марљиво дете Божје славио је пречасно и величанствено Име Господње. Монашки подвиг примио је на Светој Гори, у манастиру Светог Пантелејмона, где се растао само са именом Растко и постао монах Сава. На први поглед се чини да је оставио породицу и побегао из земље свога оца. Ипак, све што је он даље чинио противи се овом утиску.

За време свог овоземаљског живота сузбијао је слабости свог народа и нештетнице се борио за њега. Ходио је подвижничким путем, у сусрет Истини. Одлазио је на ходочашћа, а са једног се вратио са најсве-





## Из школске клупе

тијим благом: монаси манастира светога Саве Освећеног предали су му патерицу, која је, као што је свети Сава Освећени прорекао, пала пред поклоником којем ће припасти; затим икону Пресвете Богородице Млекопитатељнице и икону Пресвете Богородице Тројеручице, која је до дана данашњег остала неприкосновена игуманија манастира Хиландара, задужбине Светога Саве и његовог оца светог Симеона Мироточивог.

Сама помисао на име Сава – *преобращен, праведан* – води нас у пречасни свет похвалног клицања Господу, што је остало урезано у свести српског, али и многих других народа; оно нас повезује у нераскидиву целину, дајући нам наду и вољу за боље дане. Светосавље, како је рекао свети Јустин Ћелијски, може се поистоветити са српском редакцијом Православља. Када је српски народ био на ивици безнађа, будила се вера у Дародавца добара, будило се и Светосавље, оно

што нас је повезало у нераскидиву заједницу. Непријатељи су мислили да ће потргати окове заједништва ако удаље српски народ од моштију Светога Саве, које су почивале у манастиру Милешеви. Напротив, српском народу су само ојачали снага и спокој у вери.

Онај ко заувек живи, међу људима живи кроз своја дела, своје задужбине, своје речи. У миру благовољења Творца нашег, Свети Сава нам својим погледом кроз векове оставља круну вредну страдања, круну извора спасења и живота вечнога.

Достојан завршетак ове приче био би исказан речима налик онима са почетка. И рече свети Николај Жички: „Боже, оца нашег Светога Саве, који се трудио за срећу свих народа са којима се сретао из превелике љубави према Теби и према свим народима Твојим, дај и нама такву љубав да би се смели усудити славити Те са анђелима и певати: Свјат, Свјат, Свјат Господ Саваот. Амин.”

**Теодора Томановић, ученица трећег разреда Гимназије „Јован Јовановић Змај” у Новом Саду**





## Актуелности

### Освећени темељи будућег парохијског дома при храму на Детелинари у Новом Саду

У Томину недељу, 18. априла / 1. маја 2022. године, у храму Рођења светог Јована Крститеља у новосадском насељу Детелинари, на светој архијерејској Литургији начелствовао је Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј. Преосвећеном владици Иринеју саслуживали су Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, новосадски свештеници и ђакони.



Епископи Иринеј и Дамаскин са свештенством освећују темеље парохијског дома при храму на Детелинари

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Епископ бачки Иринеј је, између осталог, рекао: „Повест светог Јеванђеља о претварању неверовања у веру значи ону извесност коју мало ко од нас људи може да осети и да посведочи. Има светих угодника Божјих који су на основу својих духовних искустава, боговиђења и откривења посведочили: *Сада више не верујем него знам*. То ће бити у будућем веку са свима који су спасени благодаћу Божјом. То је животворна и радостворна поука и порука данашњег великог празника. Зато црквени песник кличе: *О блаженог неверовања Томиног!* Није неверовање по себи блажено него је блажено због свог исхода, пошто је апостол Тома, искусивши сусрет са Живим и Васкрслим Христом, постао

и остао не само веран него је проповедао Васкрслога Христа широм данашњег света. Нека Бог нама даде ову веру, наду, љубав, ревност коју је апостол Тома имао после сусрета са Христом Васкрслим, када је исповедио веру у Њега речима: *Господ мој и Бог мој!* Исповедајмо и ми ту веру и узнесимо славу Васкрсом Господу, Који и нас васкрсава из сваког нашег греховног гроба и Који ће васкрснути све и свакога када поново буде долазио на земљу. Њему слава довека. Амин!”

По завршетку свете Литургије, Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј је извршио чин освећења темеља зграде парохијског дома у порти храма Рођења светог Јована Крститеља.

Обраћајући се присутнима после овог свештеног чина, Преосвећени владика Иринеј је изразио радост што је први пут служио светој архијерејској Литургији у храму Рођења светог Јована Крститеља на Детелинари, као и због тога што је извршио чин освећења темеља будућег парохијског дома при наведеном храму, изразивши наду да ће – милошћу Божјом и трудом свештенства и парохијана – уређење храма догодине бити у потпуности завршено, а парохијски дом изграђен, како би парохијска заједница при храму на Детелинари могла да живи потпуним црквеним животом.

После обраћања Његовог Преосвештенства, протојереј Милош Стојановић, настојатељ храма, заблагодарио је – у име свих православних верника Детелинаре и Авијатичарског насеља у Новом Саду и у име свештеног братства храма – Епископу бачком Иринеју на доброту, љубави и духовној бризи исказаној током изградње храма, као и што је први пут служио светој архијерејској Литургији у храму на Детелинари и том приликом осветио темеље будућег парохијског дома, као и Епископу мохачком Дамаскину, који је саслуживао Преосвећеном владици Иринеју заједно са новосадским свештенством и ђаконством.



## Актуелности

### Прослављена слава Добротворне установе Епархије бачке „Владика Платон Атанацковић”

У уторак, 20. априла / 3. маја 2022. године, на празник Светог Николаја Жичког, у Саборном храму у Новом Саду, у наставку јутрења служена је света архијерејска Литургија на којој је началствовао Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке.

После заамвоне молитве, Преосвећени владика Дамаскин је благословио славске дарове које су принели делатници Добротворне установе Епархије бачке „Владика Платон Атанацковић”, који прослављају светог Николаја Жичког као свог небеског покровитеља и заштитника.

После чина благосиљања славских дарова, протојереј Миодраг Шипка, архијерејски намесник новосадски први, прочитао је одлуку Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја, којом су архијерејске грамате признања – за оданост светој православној вери и љубав према светој Православној Цркви, на делу показану кроз помоћ и допринос у духу задужбинарских и добротворних традиција светог Православља у српском народу – додељене: Црквеној општини у Новом Саду, протојереју Владану Симићу, Николи Врућинићу, Данијели Ковачевић, Дејану Слијепчевићу, Жељку Дробњаку и Зорану Радовићу из Новог Сада.

Потом су уручене и захвалнице Добротворне установе Епархије бачке за несебичну љубав, духовну и материјалну подршку у вршењу добротворне делатности под окриљем установе. Захвалнице су уручене Црквеној општини у Србобрану, компанији „Граве осигурање” а. д. о. Београд, Индустрији меса „Матијевић” Нови Сад, Борку Јуришину, Милану Лаловићу, Жељки Тодоровић, Јелени Добровић Бојановић, Душану Алексићу и Николи Первазу.

Обраћајући се присутнима после доделе архијерејских грамата, признања и захвалница, Епископ мохачки Дамаскин је делатницима Добротворне установе пожелео да и убудуће прилежно и вредно раде, помажу потребитима и унапређују добротворну делатност Епархије бачке, преносећи свима благослов Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја. „Човек који верује у Васкрсење Христово труди се и да живи по тој вери у Васкрсење Христово, а када живи по тој вери Христовој онда и чини дела Христова. У



Благосиљање славских дарова поводом славе Добротворне установе Епархије бачке „Владика Платон Атанацковић”

Првој књизи Мојсијевој се каже: *Уклони се од зла и чини добро*. Исто тако и апостол Павле у Посланици Галатима каже: *Добро чинити да вам не досади*. Дакле, није само довољно да се уклањамо од зла и да не чинимо неки грех него и да чинимо добро. Бог очекује да му узвратимо оно што смо добили од Њега као дар. Нека би Господ дао вама свима снаге, трпљења и смирења да са љубављу чините дела милосрђа, а да вам Господ стоструко узврати на вашу љубав Својом љубављу”, поручио је Преосвећени епископ Дамаскин.

Презвитер Лазар Мајсторовић, управник Добротворне установе „Владика Платон Атанацковић”, заблагодарио је Његовом Преосвештенству Епископу бачком др Иринеју на благослову да се оснује поменута установа, а Преосвећеном владици Дамаскину што је началствовао на светој Литургији и упутио



## Актуелности

надахнуте речи поуке свим добротворима и делатницима Добротворне установе Епархије бачке.

### Празник Светог великомученика Георгија – слава Саборног храма у Новом Саду



Благосиљање славских дарова поводом славе  
Саборног храма у Новом Саду

У петак, 23. априла / 6. маја 2022. године, житељи Новог Сада свечано су прославили славу Саборног храма, празник Светог великомученика Георгија. Прослављање празника отпочело је свечаним празничним бденијем, које је, у молитвеном присуству Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја, служио протојереј Бране Миловац, настојатељ Алмашког храма у Новом Саду, уз саслужење свештеног братства Саборног храма.

На дан празника, на светој архијерејској Литургији началствовао је Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина и новосадског свештенства.

У својој архијерејској беседи, после прочитане јеванђелске перикопе, Преосвећени владика Иринеј је поучио верни народ о

подвигу мучеништва на примеру светог великомученика Георгија. „Један од најживљих, најприснијих, најизразитијих примера мучеништва због сведочења љубави према Христу је управо личност светог Георгија. Он је био истакнути војни заповедник у римској војсци. Дакле, није био неко ко не зна шта значи борити се за оно што се сматра вредним борбе, а по потреби и жртве. Али, када је дошло до тога да треба да бира да ли ће да се одрекне Христа или да пред гонитељима и мрзитељима исповеди своју веру у Њега, он је изабрао ово друго и зато је био мучен на најнечовечнији начин. У његовом житију се детаљно описују та страшна мучења којима је био подвргаван, али је остао доследан. Господ га је укрепљивао и исцељивао Својом благодаћу, тако да је могао да издржи све. На крају је погубљен, али то није била његова смрт него духовна смрт његових целата, а за њега рођење за нови и вечни живот. И од тада он је велики светитељ Божји и заступник свих који призивају његове молитве”, истакао је у беседи Преосвећени епископ Иринеј.

После заамвоне молитве, извршен је трократни литијски опход око храма. Потом је Епископ бачки Иринеј благословио славске дарове, које су принели Војислав и Данијела Ковачевић.

### Литургијско сабрање поводом храмовне славе и сто седамдесете годишњице изградње храма у Кули

У Недељу мироносица, 25. априла / 8. маја 2022. године, на празник Светог апостола и јеванђелиста Марка, свечано је прослављена слава храма у Кули. На светој архијерејској Литургији началствовао је Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства и ђаконства Епархије бачке.



## Актуелности



Са свете архијерејске Литургије у Кули

У беседи после прочитаног јеванђелског одељка, Преосвећени владика Иринеј је рекао да у данашњи дан, поред Васкрсења Христовог, прослављамо и жене мирносице и светог апостола и јеванђелиста Марка. „Као што су апостоли и речју и писаном формом проповедали и сведочили Христа Распетог за спасење света, Васкрслога из мртвих, Победитеља смрти, тако и свако од нас у свом малом окружењу треба да буде мали, али непоколебиви сведок Распетог и Васкрслог Господа. У томе ће нам увек помагати – својом молитвом и својом љубављу – свети апостол и јеванђелист Марко и остали апостоли и јеванђелисти и остали угодници Божји, а пре свих Пресвете Богородица својом материнском љубављу. Као што знамо, Црква од самог свог почетка – од жена мирносица и благовесница, преко апостола и јеванђелиста, па преко многих других светитеља кроз векове – исповеда и проповеда реч Божју. Њихова проповед није била научена лекција него је била израз и одраз њиховог сопственог духовног искуства, али таквог које није индивидуално него је искуство свих светих и свих правих хришћана, искуство богочовечанског Тела Христовог, искуство Цркве, која је једина непогрешива и потпуно богонадахнута у смислу учења о вери и сведочења православне хришћанске вере”, нагласио је Епископ бачки.

У току свете Литургије Епископ бачки Иринеј рукоположио је у презвитерски чин ђакона Александра Верића.

После заамвоне молитве извршен је трократни литијски опход око храма. Светој Литургији присуствовали су и представници Општине Кула.

По завршетку свете Литургије, презвитер Перо Анђељић, настојатељ храма Светог апостола и јеванђелиста Марка у Кули, упутио је речи благодарности епископима Иринеју и Дамаскину, захваливши на канонској посети и речима поуке на дан храмовне славе.

Узвраћајући на речи благодарности, Преосвећени владика Иринеј је присутном свештенству и верном народу Куле честитао храмовну славу и јубилеј – сто седамдесет година храма Светог апостола и јеванђелиста Марка, изразивши наду да ће темељна обнова храма ускоро бити довршена и да ће се и будућа покољења у њему спасавати.

### Празник Светог Василија Острошког у Сиригу

У четвртак, 29. априла / 12. маја 2022. године, на празник Светог Василија Острошког, прослављена је слава храма у Сиригу. Прослава храмовне славе почела је празничним бденијем уочи празника, које је служио протојереј Дојчин Стојановић, настојатељ храма и надлежни парох.

На дан храмовне славе, свету архијерејску Литургију је служио Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке.

У беседи изговореној после прочитаног јеванђелског одељка, Преосвећени владика Дамаскин је, између осталог, рекао: „Ако је неко заиста живео достојно и уподобио се Христу, онда је то био свети Василије Остро-



## Актуелности



Епископ мохачки Дамаскин са свештенством служи Литургију у Сиригу

шки. Читајући његово житије видимо да је он у свом животу имао много мука и много невоља, како од свирепих Агарјана тако и од унијатске пропаганде у приморју, али исто тако и од свога рода. Али, он је све то подносио трпељиво. Тако је он своју дечачку веру, коју је стекао у кући својих родитеља у Поповом пољу, пренео у манастир Тврдош и тамо духовно узрастао код свога стрица и других

монаха и заиста својим животом постао стуб Православља, јер је пратио и следио Онога Који јесте истински Подвигоположник, а то је Христос Господ наш. Још за време свога живота он је постао оно што Господ каже: *Ви сте светлост свету*. Постао је *светлост свету*, јер је Сâм Господ Светлост и који верује у Њега неће живети у тами. А исто тако постао је и *со овоме свету*, со која није обљутавила него је остала да сведочи истинску реч Божју, односно истинско Јеванђеље Божје." На крају беседе, Епископ мохачки Дамаскин је свештенству и сабраном верном народу честитао храмовну славу, преносећи благослов Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја.

После заамвоне молитве извршен је трократни литијски опход, а потом је служен помен упокојеним ктиторима и добротворима храма у Сиригу.

Протојереј Дојчин Стојановић је срдечно заблагодарио владици Дамаскину на посети и служењу свете Литургије поводом славе храма Светог Василија Острошког у Сиригу.





## Календар активности Епископа бачког

### КАЛЕНДАР АКТИВНОСТИ ЕПИСКОПА БАЧКОГ г. ИРИНЕЈА

Јануар – мај 2022.

<b>ЈАНУАР</b>	
2.	Дао Божићни интервју за Радио-телевизију <i>Беседа</i> .
13.	Присутвовао вечерњем богослужењу у параклису Владичанског двора у Новом Саду, уочи славе параклиса, Светог Василија Великог.
14.	Свети Василије Велики; присуствовао светој архијерејској Литургији поводом славе придворног параклиса у Владичанском двору у Новом Саду.
<b>ФЕБРУАР</b>	
3.	У Владичанском двору у Новом Саду примио г. Драгана Станића, председника Матице српске и г. Селимира Радуловића, управника Библиотеке Матице српске.
9.	У Владичанском двору у Новом Саду примио г. Мирољуба Глигорића, катихету из Беча.
10.	На Алмашком гробљу у Новом Саду служио опело почившој слушкињи Божјој Мирјани Шапини.
16.	Присутвовао свечаној седници Матице српске у Новом Саду, коју је отворио Светејши Патријарх српски г. Порфирије.
18.	На Новом бежанијском гробљу у Београду служио опело почившем слуги Божјем Василију, сину госпође Славице Зељковић из Београда.
19.	У храму Светих бесребреника Козме и Дамјана у Футогу венчао Страхињу Тешића и Јовану Ђалић.
23.	У Владичанском двору у Новом Саду примио породицу почившег проте Дејана Станојева.
27.	Недеља месопусна; служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду и рукоположио ђакон Дејана Новаковића у чин презвитера. Истога дана у Владичанском двору у Новом Саду примио монаха Климента, сабрата манастира Војловице.
28.	У Владичанском двору у Новом Саду примио монаха Тихона, бившег сабрата манастира Бођана.
<b>МАРТ</b>	
5.	У свечаној дворани Црквене општине новосадске председавао седницом Епархијског управног одбора и Епархијског савета Епархије бачке.
6.	Недеља сиропусна; служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду и рукоположио ђакон Јована Вачика у чин презвитера, а протојереја Ивана Вачика одликовао правом ношења напрсног крста.



## Календар активности Епископа бачког

10.	У згради Ректората Универзитета у Београду присуствовао промоцији архимандрита Прокопија (Тајара) у звање доктора наука.
13.	Недеља Православља; служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду.
15.	У Владичанском двору у Новом Саду примио др Душана Лалошевића, редовног професора Медицинског факултета у Новом Саду.
18.	У свечаној дворани Матице српске у Новом Саду присуствовао промоцији књиге <i>Пупин, ловац на звезде</i> , аутора Радослава Павловића.
20.	Недеља Пачиста; служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду.
21.	Приступио светој Тајни исповести, заједно са новосадским свештенством, у Саборном храму у Новом Саду.
28.	У Световазнесенском храму у Чуругу присуствовао великопосном вечерњем богослужењу на којем је Светејши Патријарх српски г. Порфирије уручио орден Светог Саве другог степена Видосави Славнић и постхумно Јованки Дабић, дугогодишњим појцима горепоменутог храма.
31.	У свечаној дворани Матице српске у Новом Саду учествовао у промоцији књиге <i>Пусто турско</i> , аутора професора др Дарка Танасковића.
<b>АПРИЛ</b>	
1.	У Владичанском двору у Новом Саду примио протојереја-ставрофора др Владимира Вукашиновића, професора Православног богословског факултета Универзитета у Београду.
7.	Благовести; служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду. Истога дана у Владичанском двору у Новом Саду, примио професоре Дитмана Шона и Предрага Драгутиновића, као и Ненада Божовића и Данила Михајловића, доценте Православног богословског факултета у Београду.
9.	У манастиру Лелићу служио парастос архимандритима Јовану (Радосављевићу) и Авакуму (Ђукановићу).
13.	У Владичанском двору у Новом Саду, примио Епископа осечкопољског и барањског г. Херувима и архимандрита Германа Богојевића. Истога дана у амфитеатру Спортског и пословног центра „Војводина” у Новом Саду присуствовао представљању књиге <i>Хибридни рат против Српске Православне Цркве</i> , аутора Слободана Стојичевића.
16.	У манастиру Васкрсења Христова у Каћу дао интервју за емисију Радио-телевизије Војводине „Радости моја, Христос васкрсе”.
17.	Цвети; служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду и рукопроизвео чтеца Дамјана Љујића у чин ипођакона.
18.	У свечаној дворани Црквене општине новосадске дао изјаву за документарни филм поводом тридесетогодишњице постојања Српског културног центра „Свети Сава” у Суботици.





## Календар активности Епископа бачког

21.	Велики четвртак; служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду. Истога дана служио Велико бденије у Саборном храму у Новом Саду.
22.	Велики петак; присуствовао Царским часовима, служио празнично вечерње и присуствовао јутрењу Велике суботе у Саборном храму у Новом Саду.
23.	Велика субота; присуствовао светој Литургији у манастиру Васкрсења Христова у Каћу. Истога дана примио новосадско свештенство у свечаној дворани Црквене општине у Новом Саду поводом васкршње честитке.
24.	Васкрс; служио пасхално јутрење и свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду. Истога дана узео молитвеног учешћа на пасхалном вечерњем богослужењу.
28.	У свечаној дворани Матице српске у Новом Саду учествовао на свечаној академији поводом Дана Библиотеке Матице српске.

### МАЈ

1.	У Светојовановском храму у Новом Саду служио свету архијерејску Литургију и осветио темеље за нови парохијски дом.
6.	Ђурђевдан; служио свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Новом Саду поводом храмовне славе.
7.	У Саборном храму у Новом Саду крстио и миропомазао Катарину, унуку протојереја-ставрофора Милована Миодраговића.
8.	У храму Светог апостола и јеванђелиста Марка у Кули служио свету архијерејску Литургију и рукоположио ђакона Александра Верића у чин презвитера.
11.	У парохијском дому Спомен-храма на Врачару председавао седницом Комисије Светог Архијерејског Сабора за унапређење просвете у Српској Православној Цркви.
13.	У Патријаршијском двору у Београду председавао седницом Комисије Светог Архијерејског Синода за ревизију Устава Српске Православне Цркве.
14 – 21.	Учествовао у раду Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве.
19.	У Театру „Вук” у Београду, учествовао на Академији сећања поводом осамдесетогодишњице злогласног Погрома у Бачкој.
24.	Свети Кирило и Методије; саслуживао на светој Литургији у Саборном храму Светог Климента Охридског у Скопљу, као члан пратње Светејшег Патријарха српског г. Порфирија.



Светињама у походе

**ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА**  
**СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА**



**СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ**

**Путујте са благословом Цркве.**



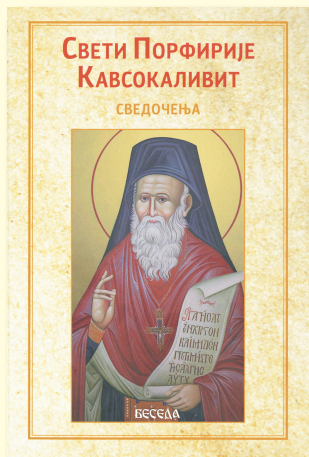
**Информације можете добити путем телефона  
бр.: 064/12-93-616 и 021/526-068**



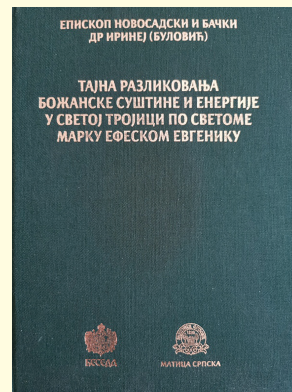
Нова издања



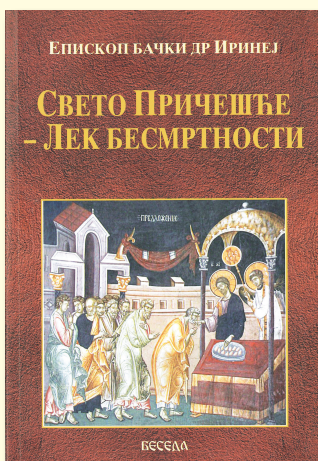
**ДЕЛА СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА**



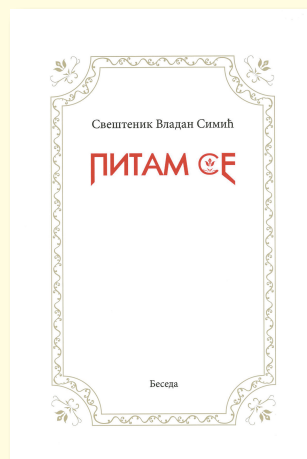
**СВЕТИ ПОРФИРИЈЕ КАВСОКАЛИВИТ  
СВЕДОЧЕЊА**



**ТАЈНА РАЗЛИКОВАЊА БОЖАНСКЕ  
СУШТИНЕ И ЕНЕРГИЈЕ У СВЕТОЈ ТРОЈЦИ  
ПО СВЕТОМЕ МАРКУ ЕФЕСКОМ ЕВГЕНИКУ**  
Епископ новосадски и бачки  
др Иринеј (Буловић)



**СВЕТО ПРИЧЕШЋЕ – ЛЕК БЕСМРТНОСТИ**  
Епископ новосадски и бачки  
др Иринеј (Буловић)



**ПИТАМ СЕ**  
Свештеник Владан Симић

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ  
ХРАМА У МОНАСТИРУ  
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА  
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЂУ



Жиро рачун 250-2010001105760-64 (Еуробанка, Нови Сад)